

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกันทา
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

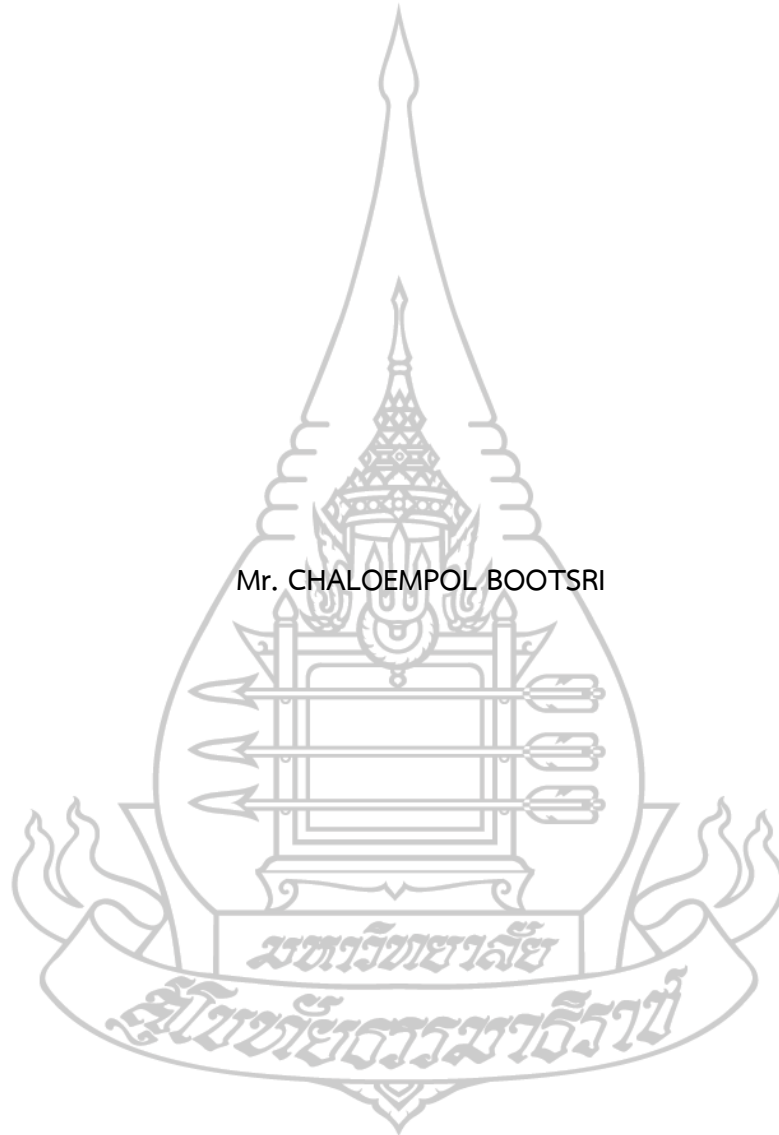
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Guidelines for Development of Operation of Community Pest
Management Center in Klan Tha Sub-district Mueang District, Buri Ram
Province

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันตา อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์
ชื่อและนามสกุล	นายเฉลิมพล บุตรศรี
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัย นายเฉลิมพล บุตรศรี รหัสนักศึกษา 2639002399

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรายุ สราญรัมย์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.

สุนันท์ สีสังข์ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา 2) สภาพการจัดการศัตรูพืชของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา 3) กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา 4) ปัญหา เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา 5) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

การวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 ราย ศึกษาจากประชากรทั้งหมด เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการจัดเวทีสนทนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุสมาชิกเฉลี่ย 57.43 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นสมาชิกศูนย์เฉลี่ย 6.43 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.53 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 3.03 คน รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 125,833.33 บาท มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยจำนวน 21.08 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย จำนวน 19.67 ไร่ สมาชิกมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยสมาชิก มีระดับความรู้ ความสามารถในเรื่องการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์มากที่สุด 2) สมาชิกสามารถจัดการโรคแมลงศัตรูพืชเบื้องต้นได้ สามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้การผลิตขยายชีวภัณฑ์ได้ 3) สมาชิกมีกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มด้านองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก 4) สมาชิกมีระดับปัญหามากที่สุด คือ การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ รองลงมาคือ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย 5) แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ การจัดทำปฏิทินการปลูกพืชที่เป็นพืชหลักของศูนย์ และบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา การดำเนินงาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

Thesis title: Guidelines for Development of Operation of Community Pest Management Center in Klan Tha Sub-district Mueang District, Buri Ram Province
Researcher: Mr. CHALOEMPOL BOOTSRI; ID: 2639002399;
Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);
Thesis advisors: (1) Dr. Ponsaran Saranrom, Assistant Professor;(2) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the basic social and economic conditions of the members of Community Pest Management Center in Klan Tha Sub-District; 2) the center's pest management conditions; 3) their process of pest management; 4) problems regarding the operations of the center; 5) suggestions regarding the development guidelines in the operations of the center.

This research was a survey research. The population of this study included 30 members of Klan Tha Sub-District Community Pest Management Center in Mueang Buri Ram District, Buri Ram Province. The study was done with the entire population. Data were collected by conducting interviews and organizing a focus group. Data were then analyzed by using frequency, percentage, minimum value, maximum value, standard deviation, and content analysis.

The results of the research showed that 1) Most of the members were female with an average membership age of 57.43 years old, completed primary school level 4, and were members of the center for 6.43 years on average. The average number of household members was 4.53 people, and 3.03 of them on average did agricultural work. The average household income was 125,833.33 baht, and the average agricultural area was 21.08 rai. Farmers had an average rice production area of 19.67 rai. The members had a moderate level of knowledge about community pest management centers. Their highest level of knowledge was on the production of biological substances. 2) Members were able to manage basic pest control, were able to self-produce biological substances effectively, and became instructors in transferring knowledge regarding biological substance production. 3) Members had a process in group management regarding the components and basic infrastructure at a high level. 4) Members had the highest level of problems with pest management and providing related services. Their second problem was related to the creation and connection of networks. 5) Development guidelines for the community pest management center included creating a plant production calendar based on the center's main crop and with the integration of the cooperating sectors.

Keywords : Development Guideline, Operation, Community Pest Management Center

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณา ให้คำปรึกษาและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ในทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จำนงค์ จุลเอียด ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณไพศาล แก้วบุตรดี หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตร จังหวัดบุรีรัมย์ ที่คอยสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้น ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอทุกท่าน และคณะกรรมการ สมาชิกศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา ที่ให้ความกรุณาสนับสนุน อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือ ในการให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณปิยพัชร์ อาญาเมือง คุณนาราภัทร บุตรศรี คุณศุภกิตติ์ บุตรศรี ครอบครัว ที่ได้ให้กำลังใจและคอยเป็นแรงผลักดันมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำการวิจัยจนสำเร็จ

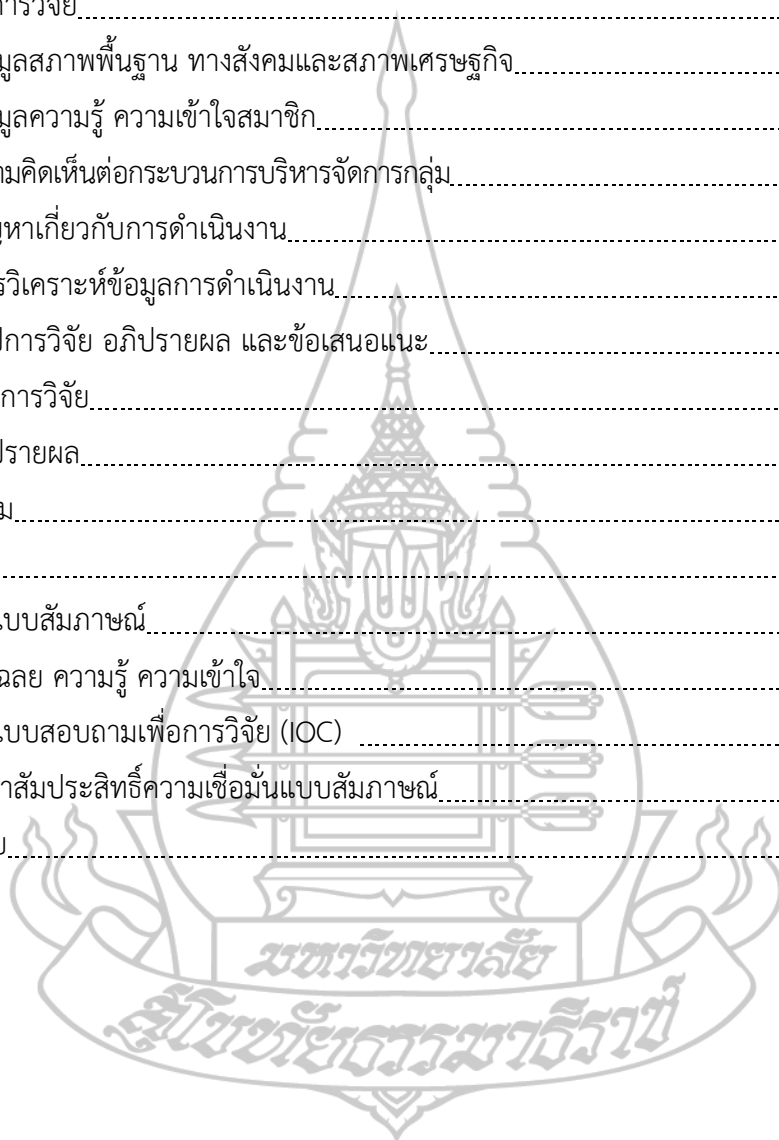
นายเฉลิมพล บุตรศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	6
นโยบายยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศัตรูพืช.....	11
ที่มาและความสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	13
องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	16
แนวทางการดำเนินงานและการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....	18
การวิเคราะห์ SWOT.....	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
ประชากร.....	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	37
ข้อมูลสภาพพื้นฐาน ทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจ.....	37
ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจสมาชิก.....	48
ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม.....	50
ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงาน.....	64
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	67
สรุปการวิจัย.....	67
อภิปรายผล.....	72
บรรณานุกรม.....	75
ภาคผนวก.....	79
ก แบบสัมภาษณ์.....	80
ข เฉลย ความรู้ ความเข้าใจ.....	90
ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (IOC).....	92
ง คำสัมภาษณ์ที่ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์.....	102
ประวัติผู้วิจัย.....	113

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนศูนย์จัดการศัตรุพืชชุมชน (ศจช.) ประจำปี 2564.....	7
ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ และระดับการศึกษา.....	37
ตารางที่ 4.2 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร.....	39
ตารางที่ 4.3 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรุพืชชุมชนตำบลกลันตา.....	39
ตารางที่ 4.4 การดำรงตำแหน่งทางสังคมในชุมชน.....	40
ตารางที่ 4.5 รายได้ของครัวเรือนต่อปี.....	41
ตารางที่ 4.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....	41
ตารางที่ 4.7 จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน.....	42
ตารางที่ 4.8 การประกอบอาชีพหลัก และการประกอบอาชีพรอง.....	43
ตารางที่ 4.9 ชนิดพืชที่ปลูก.....	43
ตารางที่ 4.10 พื้นที่ทำการเกษตร.....	44
ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง.....	45
ตารางที่ 4.12 สรุประดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง.....	47
ตารางที่ 4.13 ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรุพืชชุมชนตำบลกลันตา.....	48
ตารางที่ 4.14 สรุประดับความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรุพืชชุมชนตำบลกลันตา.....	50
ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐาน.....	51
ตารางที่ 4.16 สรุประดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐาน.....	52
ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์.....	53
ตารางที่ 4.18 สรุประดับความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์.....	54
ตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร.....	55
ตารางที่ 4.20 สรุประดับความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร.....	56
ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรุพืชชุมชนตำบลกลันตา.....	56
ตารางที่ 4.22 สรุประดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรุพืชชุมชน.....	59

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.23 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา.....	60
ตารางที่ 4.24 สรุประดับความคิดเห็นต่อปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน.....	64
ตารางที่ 4.25 การจัดเวทีเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค.....	65

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....3

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทั้งชนิดและปริมาณ มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ยากต่อการป้องกันและกำจัดซึ่งการระบาดของศัตรูพืชเหล่านี้สร้างความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก เกษตรกรต้องสูญเสียโอกาสที่จะมีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศความเสียหายจากการระบาดของศัตรูพืชบางชนิดถึงแม้จะมีการระบาดลดลงแต่ยังพบว่ามีการระบาดอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ศัตรูพืชบางชนิดมีปริมาณการระบาดเพิ่มขึ้นและรุนแรงขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลา สภาพภูมิอากาศ และการบริหารจัดการของเกษตรกรที่จะส่งผลกระทบต่อปริมาณการระบาดและการทำลายที่รวดเร็วซึ่งการจัดการศัตรูพืชให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วถูกต้อง แม่นยำ และทันสถานการณ์ เริ่มตั้งแต่การเฝ้าระวังโดยการสำรวจและติดตามสถานการณ์ การแจ้งเตือนภัย และกำจัดเมื่อเกิดการระบาด เพื่อยับยั้งไม่ให้ขยายพื้นที่เป็นวงกว้าง กรมส่งเสริมการเกษตรจึงให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เกษตรกร ชุมชน ท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องได้รับการพัฒนาขีดความสามารถอย่างทั่วถึง โดยมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชน จากภัยของศัตรูพืช ที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการจัดการศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผ่านมา ดำเนินการโดยการพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก ในการควบคุมศัตรูพืช เกษตรกรอาศัย ประสบการณ์และความเคยชิน ขาดความรู้ด้านวิชาการเป็นอย่างมาก จึงทำให้การผลิตพืชขาดทั้งปริมาณ คุณภาพ และระบบนิเวศถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจึงเน้นการพัฒนาเกษตรกรและชุมชน ให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและหน่วยงานราชการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อทำให้เกษตรกร ชุมชน มีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

จังหวัดบุรีรัมย์ มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ครบทั้ง 23 อำเภอ โดยจัดตั้งเป็น ศูนย์หลักตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 23 ศูนย์ และจัดตั้งเป็นศูนย์เครือข่าย จำนวน 23 ศูนย์ รวมทั้งหมดจำนวน 46 ศูนย์ มีสมาชิก 1,380 ราย แบ่งเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้าว จำนวน 34 ศูนย์ สมาชิก 1,020 ราย ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมันสำปะหลัง จำนวน 11 ศูนย์ สมาชิก 330 ราย ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนพืชผัก จำนวน 1 ศูนย์ สมาชิก 30 ราย โดยศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนทุกศูนย์ มีคณะกรรมการประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ เลขานุการ เจริญฤๅก ทุกศูนย์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์, 2564)

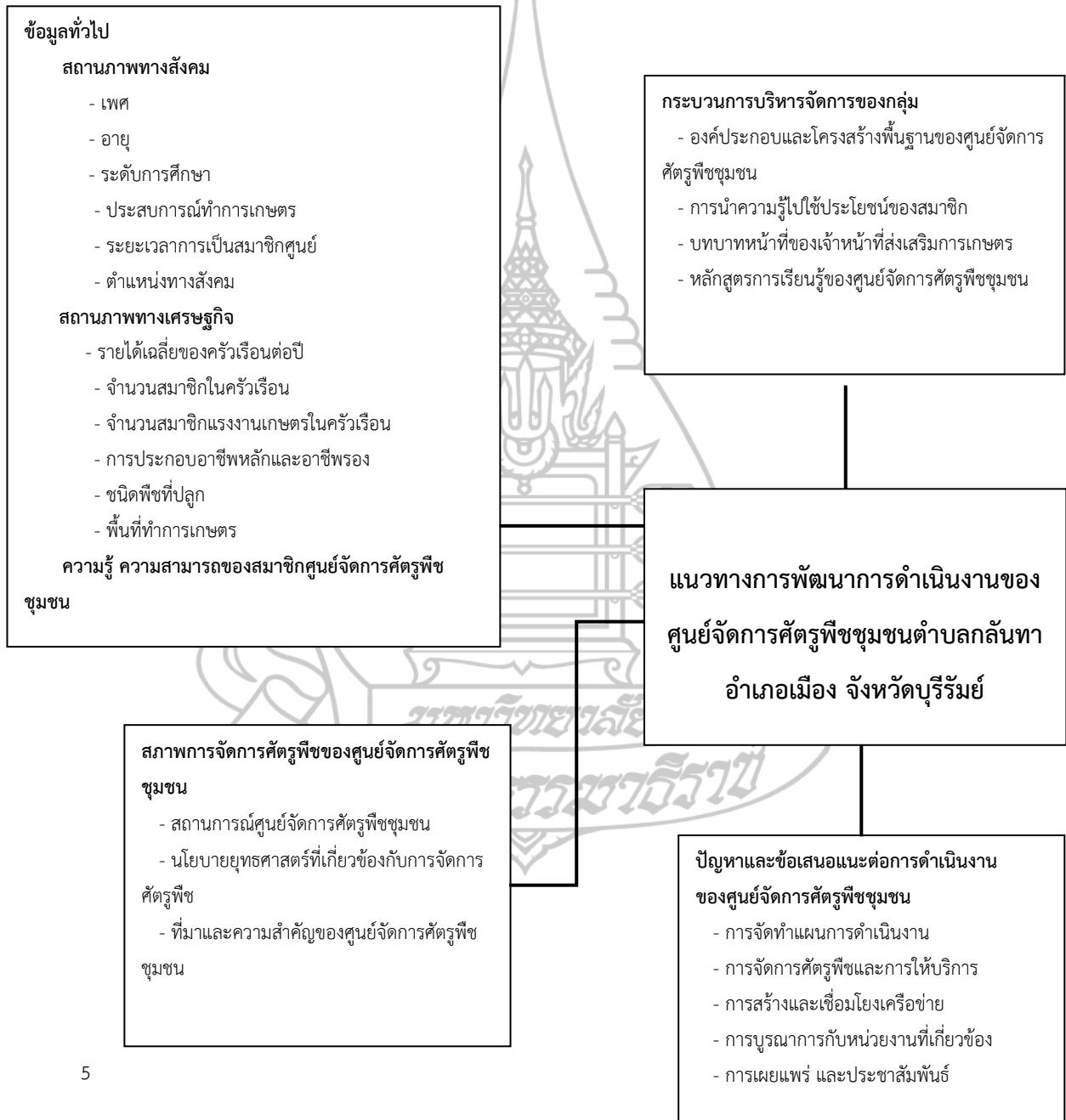
การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ผ่านมาของจังหวัดบุรีรัมย์ พบปัญหาในการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้การจัดการศัตรูพืชมีประสิทธิภาพลดลง และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในหลายกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง ดังนั้น การศึกษาถึงการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันตา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด ปี 2564 พิจารณาคัดเลือกโดยใช้หลักเกณฑ์ ตามที่กองส่งเสริมการ อารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ยกำหนด มีด้วยกัน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานที่ คณะกรรมการบริหาร ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การ บริหารจัดการศัตรูพืช การบูรณาการและสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะทำให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นต้นแบบที่เหมาะสมให้ศูนย์อื่นได้ปฏิบัติตาม บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกเกษตรกรต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนตำบลกลันตา
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศัตรูพืชของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา
- 2.3 เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหา เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา
- 2.5 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันตา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

4.1 ขอบเขตประชากร การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่จะศึกษาคือสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 ราย

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้มีการศึกษาข้อมูลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

4.3 ขอบเขตเนื้อหา ทำการศึกษาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในเรื่องสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความรู้ความ ความสามารถของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต่อการจัดการศัตรูพืชและกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศูนย์ฯ จากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาในครั้งนี้มีระยะเวลาในการดำเนินการการศึกษา ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2565

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยไว้ ดังนี้

5.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) หมายถึง ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่ได้จัดตั้งขึ้นโดย การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อบริหารจัดการศัตรูพืช

5.2 สมาชิก หมายถึง สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.3 คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.4 กระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม หมายถึง การวางแผน การจัดการกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงาน ความพร้อมของกลุ่ม ทางด้านองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐาน ความรู้ความสามารถของสมาชิก บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.5 แนวทางการดำเนินงาน หมายถึง การขับเคลื่อนกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านองค์ประกอบของศูนย์ ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ ด้านบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เพื่อนำปัญหาและการเสนอแนะข้อมูลที่ได้ ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

6.2 นำผลการศึกษาที่ได้ ไปใช้เป็นข้อมูลพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา และเป็นต้นแบบในการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบล กลันตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารทั้งเอกสารทางวิชาการ ตำรา บทความ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการศึกษา โดยได้แบ่งประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
2. นโยบาย ยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศัตรูพืช
3. ที่มาและความสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
4. องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
5. แนวทางการดำเนินงานและการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
6. การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT)
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1.1 สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชในประเทศไทย

ประเทศไทยมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างแพร่หลาย จากสถิติของสำนักงานควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตรได้รายงานข้อมูลการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตรในปี พ.ศ. 2562 มีการนำเข้าปริมาณ 131,148 ตัน คิดเป็นมูลค่า 21,129 ล้านบาท แบ่งเป็นสารกำจัดวัชพืช 88,864 ตัน สารป้องกันแมลง 16,897 ตัน สารป้องกันกำจัดโรคพืช 16,897 ตัน สารป้องกันกำจัดโรคพืช 19,334 ตัน และอื่น ๆ 6,070 ตัน เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของปี พ.ศ. 2552 หรือ 10 ปี ที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ. 2552 มีการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตรปริมาณ 62,382 ตัน คิดเป็นมูลค่า 9,375 ล้านบาท จึงสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การใช้สารเคมีทางการเกษตรของประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ในขณะที่พื้นที่การเพาะปลูกยังคงมีอยู่เท่าเดิมและมีแนวโน้มลดลง ซึ่งเป็นการบ่งชี้ว่าเกษตรกรของไทยมีการใช้สารเคมีทางการเกษตรในอัตราต่อไร่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการระบาดของศัตรูพืชเพิ่มขึ้น หรือเป็นเพราะศัตรูพืชต่าง ๆ มีความต้านสารเคมีทางการเกษตรมากขึ้น (กรมวิชาการเกษตร, 2563) กรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัด 882 อำเภอ ซึ่งเป็นศูนย์หลักตาม

นโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรและศูนย์เครือข่าย ทำหน้าที่ให้บริการด้านการจัดการศัตรูพืชให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมตามบริบทของชุมชน เพื่อติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืช โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและอาสาสมัครเกษตรกรสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชในแปลงติดตามสถานการณ์เป็นประจำทุกสัปดาห์อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว พืชผัก ไม้ผล มันสำปะหลัง มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) เพื่อประเมินแนวโน้มการระบาดและเตรียมการควบคุมการระบาดก่อนเกิดความเสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงการระบาดของศัตรูพืช และลดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรสามารถปรับพฤติกรรมการใช้สารเคมีและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้อย่างถูกต้อง และมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2564 กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัด 882 อำเภอ แบ่งออกเป็นศูนย์หลักตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 882 ศจช. และศูนย์เครือข่าย จำนวน 2,046 ศจช. รวม ศจช. ทั้งหมดจำนวน 2,928 ศจช. ดังตารางที่ 2.1 ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ระดับภูมิภาค เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการเกษตรและชุมชน ด้านการจัดการศัตรูพืช รวมถึงได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการจัดการศัตรูพืช เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองปัจจุบันศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้รับการยอมรับจากชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ว่าสามารถช่วยให้เกษตรกรและชุมชนมีความสามารถในการจัดการศัตรูพืชและพึ่งพาตนเองได้ โดยสามารถผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมซึ่งปัจจุบันศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีอยู่ในทุกจังหวัดและทุกอำเภอ นับได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรและสมาชิกในชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

ตารางที่ 2.1 จำนวนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ประจำปี 2564 สำนักงานส่งเสริมและ
พัฒนาการเกษตรที่ 1 – 6

เขต	จำนวนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)
1	244
2	330
3	236
4	1,269
5	347
6	502
รวม	2,928

ที่มา: กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร (2564)

1.2 สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชในจังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ครอบคลุมพื้นที่ 23 อำเภอ โดยจัดตั้งเป็นศูนย์หลักตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 23 ศูนย์ และจัดตั้งเป็นศูนย์เครือข่าย จำนวน 23 ศูนย์รวมทั้งสิ้นจำนวน 46 ศูนย์ มีสมาชิก 1,380 ราย แบ่งเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้าว จำนวน 34 ศูนย์ สมาชิก 720 ราย ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมันสำปะหลัง จำนวน 11 ศูนย์ สมาชิก 330 รายและศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนพืชผัก จำนวน 1 ศูนย์ สมาชิก 30 ราย (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์, 2564)

1.3 สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชในจังหวัดบุรีรัมย์

สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ (2563) ระบุว่า พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดของจังหวัด 4,752,304.90 ไร่ และมีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 238,087 ครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญและมีพื้นที่ปลูกเป็นจำนวนมากประกอบด้วย ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน และ ยางพารา ตามลำดับ การระบาดของศัตรูพืชที่พบคือ โรคไหม้ในนาข้าวซึ่งเกิดจากเชื้อรา พบทุกระยะในการปลูกข้าว และ โรคใบด่างมันสำปะหลัง ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัส พบพื้นที่ระบาดเป็นวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกค่อนข้างมาก จากข้อมูลสำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ (2564) ระบุว่า เกษตรกรมีรายได้ลดลงเนื่องมาจากผลผลิตและคุณภาพผลผลิตลดลงจากความเสียหายที่เกิดจากโรคพืช ประกอบกับมีภาระค่าใช้จ่ายในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น สาเหตุจากการใช้

สารเคมีกำจัดโรคพืชในปริมาณที่เพิ่มขึ้น และยังเป็นปัญหาสำคัญซึ่งต้องควบคุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการระบาดของศัตรูพืช วิธีการประเมินแนวโน้มการระบาดและการควบคุม การระบาดก่อนเกิดความเสียหาย ตลอดจนการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี เพื่อลดการใช้ สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ โดยกลุ่มอารักขาพืชร่วมกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรระดับพื้นที่และอาสาสมัครเกษตร ได้ติดตามและสำรวจสถานการณ์การระบาดของ ศัตรูพืชเป็นประจำทุกสัปดาห์ พบว่า มีการระบาดของพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ ได้แก่

1.3.1 สถานการณ์โรคใบไหม้ข้าว จังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ปลูกข้าวในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 2,479,111.43 ไร่ มีเกษตรกรจำนวน 180,990 ราย พื้นที่พบการเกิดโรคใบไหม้ข้าว จำนวน 11,367 ไร่ จำนวนเกษตรกร 1,701 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.458 ของพื้นที่ปลูกข้าวขณะนั้น (สำนักงาน เกษตรจังหวัดบุรีรัมย์, 2563) โดยโรคใบไหม้ข้าว พบพื้นที่ระบาด จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนางรอง อำเภอหนองกี่ อำเภอละหานทราย อำเภอปะคำ อำเภอพลับพลาชัย และอำเภอแคนดง ซึ่ง การระบาดของโรคใบไหม้ข้าวมีแนวโน้มการขยายพื้นที่ระบาดอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินโครงการลดความเสี่ยงเกษตรกร จากการระบาดของศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และด้วย สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชนั้นจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น สร้างความเสียหายแก่ผลผลิตของ เกษตรกร จึงได้สนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อแจกจ่ายให้กับ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เพื่อฝึกปฏิบัติและเรียนรู้วิธีการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาควบคุม โรคใบไหม้ข้าว และสำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ได้ดำเนินกิจกรรมจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ สมาชิก ศจช. และเฝ้าระวังการระบาดของศัตรูพืช โดยการจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์การระบาดของ ศัตรูพืช เพื่อลดความเสี่ยงต่อการระบาดของศัตรูพืชที่สร้างความเสียหายให้กับผลผลิตทาง การเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์, 2564)

1.3.2 สถานการณ์โรคใบด่างมันสำปะหลัง จังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ทั้งหมด จำนวน 254,664.50 ไร่ มีเกษตรกรจำนวน 21,775 ราย พื้นที่พบการเกิดโรคใบด่างมัน สำปะหลัง จำนวน 15,569 ไร่ จำนวนเกษตรกร 1,972 ราย (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์, 2564)

โรคใบด่างมันสำปะหลัง พบพื้นที่ระบาด จำนวน 17 อำเภอ ได้แก่ อำเภอ เมืองบุรีรัมย์ อำเภอคูเมือง อำเภอนางรอง อำเภอประโคนชัย อำเภอสตึก อำเภอปะคำ อำเภอขำนิ อำเภอหนองหงส์ อำเภอพลับพลาชัย อำเภอโนนสุวรรณ อำเภอโนนดินแดง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอบ้านด่าน อำเภอหนองกี่ อำเภอห้วยราช อำเภอละหานทราย และอำเภอแคนดง

จากข้อมูลรายงานสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเข้าทำลายของศัตรูพืชซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่นับวันจะทวีความรุนแรง มากขึ้น ได้แก่ ศัตรูพืชที่ไม่ใช่ศัตรูพืชสำคัญกลายเป็นศัตรูพืชที่สร้างความเสียหายรุนแรง ศัตรูพืชชนิด

เดิมกลับมาระบาดของข้าหรือศัตรูพืชชนิดใหม่หรือศัตรูพืชต่างถิ่นเข้ามาระบาดในพื้นที่ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดการระบาดของโรคพืช ได้แก่ การปลูกพืชเชิงเดี่ยวติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้ศัตรูพืชมีแหล่งอาหารและแหล่งขยายพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่เอื้อต่อการระบาดของศัตรูพืช ศัตรูพืชเกิดการปรับตัวมากขึ้นทำให้การควบคุมวิธีเดิม ๆ ไม่ได้ผล การลักลอบนำสินค้าเกษตรด้านพืชที่มีศัตรูพืชติดเข้ามาในประเทศ หรือแม้กระทั่งการระบาดของศัตรูพืชในประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย เหล่านี้ทำให้เกิดความเสี่ยงสูงที่ศัตรูพืชจะสามารถเข้ามาระบาดของสร้างความเสียหายให้แก่พืชผลทางการเกษตรได้ทั้งสิ้น ทำให้ผลผลิตลดลง ผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด ส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้ผลิต ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการควบคุมศัตรูพืชให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตั้งแต่การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดการระบาดของศัตรูพืช การส่งเสริมและให้บริการจัดการศัตรูพืชสำคัญในพื้นที่ผลิตสินค้าเกษตร โดยการสนับสนุนปัจจัยการควบคุมศัตรูพืช การให้ความรู้เกษตรกร การจัดทำแปลงเรียนรู้ เน้นให้เกษตรกรจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน การปรับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร และสนับสนุนการขับเคลื่อนและบริหารจัดการงานอารักขาพืช เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ลดความสูญเสียที่เกิดจากการทำลายของศัตรูพืช ซึ่งจะส่งผลดีต่อภาพรวมของการผลิตสินค้าเกษตรต่อไป (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

1.4 การจัดระดับขั้นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร พื้นที่ 77 จังหวัด เพื่อพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร และให้ทุกพื้นที่ที่มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

การจัดกิจกรรมคัดเลือกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น เพื่อเป็นเครื่องมือใช้ในการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชให้แก่เกษตรกร ให้เกษตรกรมีความรู้และความสามารถในการจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและจุลินทรีย์ เพื่อให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมการจัดการศัตรูพืชในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น การคัดเลือกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ประสบ

ความสำเร็จจึงเป็นการเผยแพร่ผลงานและความสำเร็จสู่ชุมชน และใช้เป็นแนวทางขยายผลการส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดการศัตรูพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558)

สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ดำเนินการจัดระดับชั้นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เพื่อทราบระดับศักยภาพของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแต่ละศูนย์ในภาพรวมทุกองค์ประกอบ มีเกณฑ์ในการพิจารณาผลการประเมินศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยพิจารณาจากสถานที่ตั้ง ศูนย์ การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ความร่วมมือของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การบริหารจัดการศัตรูพืช การบูรณาการและสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งการแปลผลคะแนนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับดี (A) คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีผลการประเมินอยู่ในช่วง 2.01–3.00
ระดับพอใช้ (B) คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีผลการประเมินอยู่ในช่วง 1.01–2.00
ระดับปรับปรุง (C) คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีผลการประเมินอยู่ในช่วง 0.00 -1.00
ผลการจัดระดับชั้นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) จังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปี 2563 พบว่า อยู่ในระดับดี (A) จำนวน 5 ศูนย์ ระดับพอใช้ (B) จำนวน 36 ศูนย์ และระดับปรับปรุง (C) จำนวน 5 ศูนย์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์, 2563) เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2561 และ 2562 พบว่า ผลการจัดระดับชั้นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแนวโน้มในระดับดีที่เพิ่มขึ้น แต่ยังมีจำนวนน้อย ซึ่งเป็นข้อจำกัดของเกษตรกร พื้นที่ อุปกรณ์และในหลาย ๆ ด้านประกอบกัน และยังเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องเน้นการแก้ไขเพื่อพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่อยู่ในระดับปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและพร้อมต่อการให้บริการเกษตรกร

2. นโยบายยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศัตรูพืช

2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

ประเทศไทยกำหนดกรอบการพัฒนาประเทศในระยะยาว คือ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คนไทยมีความสุขสร้างรายได้ในระดับสูง และเป็นประเทศพัฒนาแล้ว สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ โดยแบ่งการพัฒนาเป็น 6 ด้านในด้านที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นการส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่

เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560) โดยการสนับสนุนการผลิตภาคการเกษตรไปสู่เกษตรกรรมที่ยั่งยืน ด้วยการสนับสนุนการใช้วัสดุอินทรีย์และการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมีการเกษตร เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับปรุงแบบการทำเกษตรให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานและตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้าเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเกษตรขยายผลแนวความคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและผลักดันสู่กระบวนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2560)

2.2 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มุ่งในการเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรเพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2560)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายให้กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เพื่อลดความเสี่ยงของการระบาดของศัตรูพืชแก่เกษตรกร และเป็นจุดในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) เนื่องจากเกิดสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชชนิดต่าง ๆ อย่างรุนแรงได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง หนอนหัวดำมะพร้าวและศัตรูพืชชนิดอื่น ๆ ที่สร้างความเสียหายให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรจึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง ศจช. ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อช่วยแก้ปัญหาการระบาดของศัตรูพืชและลดการใช้สารเคมีของเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศัตรูพืชพ.ศ. 2555 – 2559 ในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชสร้างระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชป้องกันควบคุมช่วยเหลือและปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรและชุมชนในการพึ่งพาตนเองโดยได้จัดตั้งกลุ่มอารักขาพืชในสำนักงานเกษตรจังหวัดทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์วางแผนการดำเนินงานด้านการอารักขาพืชในจังหวัดดำเนินการตามแผนโครงการและมาตรการด้านการอารักขาพืชสำรวจติดตามเฝ้าระวังการระบาดของศัตรูพืชประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาการระบาดของศัตรูพืชศึกษาพัฒนา รูปแบบและวิธีการจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและถ่ายทอดเทคโนโลยีการอารักขาพืชให้กับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรโดยกิจกรรมด้านการอารักขาพืชจะดำเนินการโดยใช้กลไกของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน (รัฐยากลั่นจ้อย, 2556)

กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายปี พ.ศ. 2558 ในการพัฒนางานพื้นฐานสำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตรทางด้านการดำเนินงานส่งเสริมการบริหารจัดการศัตรูพืชเชิงป้องกันสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองด้านการจัดการศัตรูพืช และพัฒนาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับสถานการณ์ในกรณีที่มีการระบาดของศัตรูพืชอย่างรุนแรง (วารุณี ภายหงษ์, 2559)

สำนักงานเกษตรจังหวัดโดยกลุ่มอารักขาพืช ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ดำเนินงานโครงการเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านการผลิตให้สอดคล้องกับแนวทางยุทธศาสตร์ ในด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกษตรกรสามารถสร้างภูมิคุ้มกันและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ มีการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ ซึ่งการระบาดของศัตรูพืชเป็นปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญและก่อให้เกิดความเสียหายกับผลผลิตทางการเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์จึงได้มีการสำรวจต้องการการใช้สารชีวภัณฑ์ของเกษตรกร นำมาวิเคราะห์ปัญหาประกอบกับปฏิทินการปลูกพืชของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อจัดทำแผนความต้องการใช้สารชีวภัณฑ์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ส่งเสริม และสนับสนุน ให้แก่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตขยายเชื้อจุลินทรีย์ให้มีปริมาณเพิ่มขึ้นทันต่อฤดูกาลเพาะปลูกพืช และสนับสนุนให้สมาชิกนำไปใช้ควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่ที่พบการทำลายศัตรูพืช ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบิวเวอร์เรีย เชื้อราเมตาไรเซียม ศัตรูธรรมชาติ (แตนเบียน โภณีไอซัส และแตนเบียนบราคอน เป็นต้น ซึ่งการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการกรมส่งเสริมการเกษตร ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) ในกลยุทธ์ที่ 3 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) โดยมีแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการลดละ เลิก การใช้สารเคมีทางการเกษตรในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ใช้สารเคมีทางการเกษตรตามความจำเป็น ถูกต้องตามหลักวิชาการ และใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมีให้มากขึ้น

3. ที่มาและความสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.1 ความหมายของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชนจากภัยศัตรูพืชที่ทำให้เกิดความเสียหายทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผ่านมาพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก อาศัยประสบการณ์และความเคยชิน โดยขาดความรู้ด้านวิชาการจึงทำให้ผลผลิตเสียหายและไม่มีคุณภาพ ระบบนิเวศถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง จึงจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนขึ้น เพื่อพัฒนาเกษตรกร และชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชนและหน่วยราชการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้ชุมชนเกษตรกรมีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อการจัดการปัญหาศัตรูพืช ในพื้นที่หรือท้องถิ่นของตนเอง นับเป็นเครื่องมือที่กรมส่งเสริมการเกษตรใช้ในการส่งเสริม และถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชให้กับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ โดยเกษตรกรสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แล้วนำความรู้ที่ได้รับไปดำเนินการจัดการศัตรูพืชด้วยตนเอง โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นที่ปรึกษาภายใต้การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกษตรกรในชุมชนมีความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

3.2 ความสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ความสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

3.2.1 เกษตรกรและชุมชน ได้รับการถ่ายทอดและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้เข้าใจการจัดการศัตรูพืช เช่น ชนิดศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ รู้จักคิดวิเคราะห์และสามารถนำข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชมาใช้ประกอบในการวางแผนการเลือกวิธีการควบคุมศัตรูพืชได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นของแต่ละพื้นที่ได้พร้อมทั้งเตือนการระบาดและดำเนินการจัดการศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

3.2.2 สนับสนุนแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องการลดต้นทุน เพิ่มรายได้ ประหยัด มีการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิก มีความเอื้ออาทรและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.2.3 ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการ และเห็นความสำคัญพร้อมที่จะสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมภายใน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นองค์กรที่ช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร ชุมชนและสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

3.2.4 ภาครัฐ ได้พัฒนาเจ้าหน้าที่ให้สามารถเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือเป็นที่ปรึกษาให้กับเกษตรกร และใช้ข้อมูลของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกพื้นที่สำหรับใช้เตือนภัยและวางแผนในการควบคุมศัตรูพืชของประเทศได้อย่างถูกต้องทันต่อสถานการณ์

3.2.5 สนับสนุนการผลิตพืช GAP และพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ให้มีความปลอดภัยผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพ และมาตรฐานตามข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติของพืช GAP หรือพืชอินทรีย์

3.2.6 ลดความสูญเสียผลผลิตจากการระบาดของศัตรูพืช ทำให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจดีขึ้น เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากลดการใช้สารเคมี โดยการผลิตขยายชีวภัณฑ์ และใช้วิธีอื่น ๆ ทดแทนในการควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเองทำให้ลดต้นทุนการผลิต และภาครัฐลดค่าใช้จ่ายในการชดเชยความเสียหายให้กับเกษตรกร เนื่องจากมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทำหน้าที่ในการสำรวจ ติดตามและเฝ้าระวังศัตรูพืช

3.3 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

วัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

3.3.1 เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกรและชุมชน โดยการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน และให้บริการทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและสมาชิกชุมชนสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

3.3.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ หรือพันธุ์พืชสะอาดและปัจจัยอื่น ๆ ที่ใช้สำหรับควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง

3.3.3 เพื่อทำหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และประชาสัมพันธ์เตือนการระบาดของศัตรูพืชให้แก่ชุมชน

3.4 บทบาทของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เป็นเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทำหน้าที่ด้านอารักขาพืช ช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและชุมชนจากภัยของศัตรูพืช ที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผ่านมาดำเนินการโดยการพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก การควบคุมศัตรูพืชอาศัยประสบการณ์และความเคยชิน ขาดความรู้ด้านวิชาการเป็นอย่างมาก จึงทำให้การผลิตพืชขาดทั้งปริมาณ คุณภาพ และระบบนิเวศถูกทำลายอย่างต่อเนื่องการดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

เน้นการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรชุมชนและหน่วยงานราชการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้เกษตรกรชุมชน มีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

3.5 การจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

3.5.1 ประชุมชี้แจง เพื่อสร้างความเข้าใจวัตถุประสงค์ ความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ จากการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พร้อมเปิดรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เมื่อเกษตรกรเข้าใจและสมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกให้ลงชื่อหรือกรอกใบสมัครและรวบรวมรายชื่อเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.5.2 จัดประชุมเพื่อให้สมาชิกคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ เพื่อเป็นแกนนำในการบริหารจัดการศูนย์

3.5.3 จัดทำข้อตกลง กำหนดกฎกติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.5.4 จัดทำแผนปฏิบัติงาน และแผนการฝึกอบรม ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของสมาชิก และกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ สถานที่ดำเนินการ ระยะเวลา วิธีการ งบประมาณและผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน

3.5.5 สื่อสารประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ของสมาชิกและเครือข่าย เนื่องจากการดำเนินงานในระยะแรกอาจจะไม่เป็นไปตามเป้าหมายจึงควรมีการบูรณาการร่วมกัน เพื่อเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ ความเชื่อมั่นต่อกันโดยต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการประชุมฯ ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว การเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การนำเกษตรกรศึกษาดูงานเสริมความรู้ความเข้าใจให้กรรมการ และสมาชิก ทำให้มีโอกาสได้เปิดโลกทัศน์ การเรียนรู้และการช่วยเหลือชุมชน

3.5.6 ติดตามประเมินผลความก้าวหน้าการดำเนินงาน แต่ละขั้นตอน และสรุปบททวนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขที่เหมาะสม

4. องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

4.1 สถานที่ตั้งศูนย์สถานที่จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สถานที่ตั้งศูนย์สถานที่จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ควรอยู่ในแหล่งชุมชนหรือสถานที่ที่เกษตรกรเดินทางได้สะดวก เช่น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(ศพก.) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบล (ศบกต.) หรือศาลาประชาคม เป็นต้น และมีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นประจำศูนย์ ได้แก่ ป้ายชื่อศูนย์โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเขียน กระจาดพาง และบอร์ด เป็นต้น มีสถานที่สำหรับตั้งวัสดุอุปกรณ์ผลิตขยายชีวภัณฑ์ศัตรูธรรมชาติ พืชสมุนไพร วัสดุ การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างของผลผลิต มีกิจกรรมการวินิจฉัยศัตรูพืช มีแผนการถ่ายทอดความรู้ แต่ละสัปดาห์ เช่น หลักสูตรการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เป็นต้น รวมทั้ง มีสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ เช่น โปสเตอร์ เอกสารวิชาการเอกสารคำแนะนำ และตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม (กรมส่งเสริม การเกษตร, 2561)

4.1.1 สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็น เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนเดียวกันมีความสมัครใจเป็นสมาชิกอย่างน้อย 30 คน ที่มีปัญหาเรื่อง ศัตรูพืชและหรือมีความต้องการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช สามารถมาพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมระหว่างสมาชิกด้วยกันอย่างต่อเนื่อง

4.1.2 คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน คณะกรรมการบริหารศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์ร่วมคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ประธาน รองประธานกรรมการเลขานุการ เภรัญญิก ทั้งนี้ สามารถมอบหมายคณะกรรมการ ให้เป็นคณะทำงานย่อยแต่ละด้าน เช่น ด้าน ผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ ด้านผลิตแมลงศัตรูธรรมชาติด้านผลิตสารสกัดชีวภาพ ด้านสำรวจและติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) โดย คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนมีหน้าที่ ดังนี้

- 1) ประชุมวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กำหนดกิจกรรม งบประมาณ กรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย
- 2) เสนอโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน เกษตรอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น
- 3) ประสาน รายงาน และจัดทำข้อมูล ด้านการจัดการศัตรูพืชและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ เช่น การถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิก และผู้สนใจ

5) ติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรค

4.1.3 แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

- 1) เป็นแปลงที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติให้แก่เกษตรกรหรือชุมชน ในการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูกข้อมูลที่เก็บได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการ

เดือนการระบาดของศัตรูพืชให้เกษตรกรและชุมชนในพื้นที่ข้างเคียงทราบ เพื่อเฝ้าระวังและวางแผนการควบคุมศัตรูพืชอย่างถูกต้อง เหมาะสม และปลอดภัย

2) **ป้ายแปลง** ระบุชื่อเกษตรกรเจ้าของแปลง ที่ตั้งแปลง ขนาดพื้นที่แปลง ชนิดพืชที่ปลูก พื้นที่แปลงมีขนาดเหมาะสม ดังนี้

- (1) แปลงไม้ผล ต้องมีขนาดอย่างน้อย 3 ไร่
- (2) แปลงไม้ยืนต้น ต้องมีขนาดอย่างน้อย 3 ไร่
- (3) นาข้าว ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 - 2 ไร่
- (4) แปลงผัก ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 - 2 งาน
- (5) แปลงพืชไร่ ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 - 2 ไร่

4.2 การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

4.2.1 สร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการศัตรูพืชและด้านการเกษตร

4.2.2 จัดแหล่งเรียนรู้ ให้เกษตรกร บุคคลทั่วไป สมาชิกจากศูนย์อื่น ๆ มาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกิดการเรียนรู้และนำไปพัฒนาให้กับท้องถิ่นของตนเอง

4.2.3 จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดับเขต ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ (RW, DW, DM) และประชุมของสำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น

4.2.4 การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับคณะกรรมการสมาชิกศูนย์ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เป็นต้นเพื่อถ่ายทอดความรู้ตามที่เกษตรกรต้องการ เช่น ปุ๋ยสั่งตัด ผลิตเชื้อเห็ด แนะนำพันธุ์ข้าว ตามตารางการเรียนรู้ โดยใช้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเวทีในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

4.3 การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันของสมาชิกและเครือข่ายมีการบูรณาการร่วมกันอันเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ เชื่อมมั่นต่อกัน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการประชุมฯ ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว โดยกิจกรรมสำคัญที่ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สถานการณ์ศัตรูพืช เทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืช ประชาสัมพันธ์วันจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ การจัดงานวันสาธิต เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

5. แนวทางการดำเนินงานและการบริหารจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การดำเนินงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และสมาชิกศูนย์มีความสำคัญอย่างมากต่อการขับเคลื่อนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งจะต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของศูนย์และเมื่อมีการจัดตั้งแล้วต้องทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้กับศูนย์ในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการให้มีความต่อเนื่อง คณะกรรมการ สมาชิกศูนย์ ร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และเน้นการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

5.1 การจัดทำแผนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.1.1 สมาชิก ศจช. ร่วมกำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูเพาะปลูก เช่น การสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น การผลิตขยายชีวภัณฑ์ เป็นต้น โดยสมาชิกจะได้รับการถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติโดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลเพาะปลูกโดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นวิทยากรพี่เลี้ยง

5.1.2 ปฏิบัติการในแปลงติดตามสถานการณ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้งเพื่อสำรวจข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและนำข้อมูลมาจำแนกวิเคราะห์ ตัดสินใจ เพื่อเตือนการระบาด โดยใช้วิธีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน พร้อมทั้งวางแผนการผลิตขยายชีวภัณฑ์

5.2 การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ

5.2.1 การเตือนการระบาด ข้อมูลที่บันทึกได้จากแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงของเกษตรกรข้างเคียง หลังจากผ่านการวิเคราะห์ตัดสินใจแล้ว นำมาใช้เตือนการระบาดศัตรูพืชในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว วิทยุท้องถิ่น ธงสัญลักษณ์ หนังสือพิมพ์รายวันวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น

5.2.2 ให้บริการวินิจฉัยศัตรูพืช แก่เกษตรกรและชุมชนที่มีปัญหาการระบาดของศัตรูพืช เกษตรกรสามารถนำตัวอย่างศัตรูพืชมาวินิจฉัยได้ตามวัน เวลาที่สมาชิกได้กำหนดตารางการเรียนรู้ของแต่ละสัปดาห์

5.2.3 การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง โดยเจ้าหน้าที่จังหวัดทำหน้าที่รวมกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายให้สุ่มเก็บตัวอย่างผลผลิตเพื่อมาขอรับบริการ หรือดำเนินการร่วมกับศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช เพื่อให้บริการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างให้แก่เกษตรกรที่มาขอรับบริการ

5.2.4 การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแต่ละศูนย์ หลังจากดำเนินการได้ 1 ฤดูกาล จะมีข้อมูลสถานการณ์ชนิดศัตรูพืชที่เกิดขึ้นว่ามีกี่ชนิด จำนวนเท่าใด มีปัจจัยอะไรที่มาจากเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำมาเป็นปฏิทินหมู่บ้าน และหรือนำไปใช้วางแผนในกระบวนการผลิตพืชในฤดูกาลต่อไปได้

5.3 กระบวนการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การเรียนรู้ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจะเกิดประสิทธิภาพและเรียนรู้ได้จริงสำคัญคือ ต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและอย่างต่อเนื่อง โดยมีเจ้าหน้าที่คอยเป็นที่เลี้ยงและให้คำแนะนำ วิธีการที่เหมาะสมโดยใช้ระบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการ “โรงเรียนเกษตรกร” เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ความถี่ในการเรียนรู้ขึ้นกับข้อตกลงของสมาชิก (อย่างน้อยควรมีการพบปะเรียนรู้ร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง)

สมาชิกทุกคนมาเรียนรู้ร่วมกันตามประเด็นที่สมาชิกร่วมกันกำหนดเมื่อได้เรียนรู้แล้วทุกคนนำกลับไปปฏิบัติในแปลงของตนเอง สมาชิกชักชวนและแนะนำให้เกษตรกรใกล้เคียงมาศึกษาเรียนรู้ในแปลงของตนเอง ประเด็นศึกษาเรียนรู้ได้แก่ ระบบนิเวศ การบริหารจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน ชนิดของศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ วิธีการสำรวจและรายงาน การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เทคนิคการถ่ายทอดความรู้แบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรการประเมินผลการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมีความสำคัญกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.3.1 หลักการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์

(1) เชื้อจุลินทรีย์ เป็นสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กมากมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น มีอยู่ทั่วไปในสิ่งแวดล้อม ในดิน น้ำ อากาศ บนสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต มีทั้งชนิดที่เป็นโทษ เช่น ทำให้เกิดโรคกับสิ่งมีชีวิต คน สัตว์ พืช เกิดการปนเปื้อนในอาหาร ในสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และชนิดที่มีประโยชน์ เช่น ทำให้เกิดกระบวนการหมัก การย่อยสลาย เป็นต้น ปัจจุบัน มีการนำ เชื้อจุลินทรีย์มาใช้ประโยชน์ในการเกษตรได้หลายอย่าง เช่น นำมาใช้ในการควบคุมและกำจัดศัตรูพืช โดยเฉพาะแมลงศัตรูพืชและโรคพืช โดยทำให้แมลงศัตรูพืชป่วยเป็นโรคตาย หรือทำให้เชื้อโรคตายก่อนอายุขัย เป็นต้น การควบคุมศัตรูพืชโดยใช้เชื้อจุลินทรีย์ (Microbial control) จึงเป็นส่วนหนึ่งในการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี

(2) การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี (Biological Control) การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี หมายถึง การจัดการศัตรูพืชให้อยู่ในปริมาณที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย โดยใช้สิ่งมีชีวิตที่เป็นศัตรูของศัตรูพืชที่เรียกว่าศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวห้ำ ตัวเบียน และเชื้อจุลินทรีย์ ศัตรูธรรมชาติ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในห่วงโซ่อาหารมีการดำรงชีวิตด้วยการเป็นผู้ล่า (Predator) ผู้เบียดเบียน (Parasite) หรือเป็นเชื้อโรค (Pathogen) ศัตรูธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิตที่เกิดและดำรงชีวิตอยู่ด้วยการกินหรืออาศัยศัตรูพืชอื่น ๆ หรือทำให้ศัตรูพืชเป็นโรคศัตรูพืชจะตายก่อนอายุขัยของมัน

ศัตรูธรรมชาติจึงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมศัตรูพืช และถือเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการทำให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติ การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีเป็นการควบคุมศัตรูพืชวิธีหนึ่งในหลาย ๆ วิธีของการควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (ศัตรูพืช คือ สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตที่ทำให้พืชเสียหาย เช่น แมลงศัตรูพืช โรคพืช วัชพืช เป็นต้น หรือสภาพแวดล้อม เช่น ความร้อน เป็นต้น)

(3) เชื้อราไตรโคเดอร์มา แอสเปอเรลลัม (*Trichoderma asperellum*)

เป็นเชื้อราที่ดำรงชีวิตอยู่ในดิน โดยอาศัยซากพืช ซากสัตว์และอินทรีย์วัตถุเป็นอาหาร สร้างเส้นใยสีขาวและสปอร์มีสีเขียว จัดเป็นเชื้อราปฏิปักษ์ที่มีประโยชน์ ที่ใช้สำหรับใช้ป้องกันกำจัดเชื้อราสาเหตุโรคพืชหลายชนิด ปัจจุบันเกษตรกรสามารถผลิตขยายสำหรับใช้เองได้ด้วยอุปกรณ์ และวิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เป็นการลดต้นทุนการผลิต ให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ทั้งยังปลอดภัยต่อมนุษย์ สัตว์เลี้ยง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ลักษณะของเชื้อราไตรโคเดอร์มา แอสเปอเรลลัม เป็นเชื้อราในดินสร้างเส้นใยสีขาว สปอร์สีเขียว เส้นใย มีผนังกัน ผลิตส่วนขยายพันธุ์ที่เรียกว่า “โคนิเดีย” หรือ “สปอร์” เมื่อนำ มาเพาะเลี้ยง จะเห็นเส้นใยสีขาวและสปอร์สีเขียว ซึ่งเชื้อรานี้ จัดเป็นเชื้อราปฏิปักษ์ (Antagonis fungi) ที่กำจัดเชื้อราอื่น ๆ

การเข้าทำลายเชื้อโรคพืชของเชื้อราไตรโคเดอร์มา แอสเปอเรลลัม เชื้อราไตรโคเดอร์มา แอสเปอเรลลัม มีคุณสมบัติในการ กำจัดเชื้อราอื่น ๆ

ก. แข่งขันในการเจริญเติบโตได้ดีกว่า สามารถแย่งอาหาร และปัจจัยในการเจริญเติบโตได้ดีกว่า

ข. ฆ่าเชื้อราอื่น ๆ โดยใช้เส้นใยพันรัดเส้นใยเชื้อราอื่นแล้ว แทะทะลุเส้นใยเพื่อแย่งน้ำแย่งอาหารทำให้เชื้อราอื่นแห้งตาย

ค. ปล่อยสารพิษไปย่อยทำลายเชื้อราอื่น ๆ

2) การผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ

การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการใช้ศัตรูธรรมชาติควบคุมศัตรูพืช ปัจจุบัน มีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนที่มีบทบาทในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ ซึ่งในส่วน ของ กรมส่งเสริมการเกษตรมีหน่วยงานศูนย์บริหารศัตรูพืช ทั่วประเทศ จำนวน 9 ศูนย์ ที่มีบทบาทในการ ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปใช้ในการควบคุมศัตรูพืชและส่งเสริมให้เกษตรกร ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติใช้เอง โดยเน้นการส่งเสริมในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้งการผลิตขยาย แมลงศัตรูธรรมชาติ และเชื้อจุลินทรีย์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ ในการผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ แต่ละชนิด มีขั้นตอนและวิธีการเลี้ยงแตกต่างกัน โดยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การผลิตพืชอาหาร (host plant)

(2) การเลี้ยงแมลงอาศัย (insect pest)

(3) การเลี้ยงแมลงศัตรูธรรมชาติ (natural enemies) การผลิตขยาย

แมลงศัตรูธรรมชาติจะประสบผลสำเร็จได้ขึ้นตอนทั้ง 3 ขั้นตอน ต้องมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ต้องผลิตพืชอาหารให้เพียงพอต่อการเลี้ยงแมลงอาศัย หรือแมลงที่เป็นอาหารเพื่อใช้เลี้ยงแมลง ศัตรูธรรมชาติให้ได้ปริมาณมาก ซึ่งการผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติมักประสบปัญหาความไม่สมดุลของพืชอาหาร แมลงอาศัย หรือแมลงที่เป็นอาหาร และแมลงศัตรูธรรมชาติ โดยทั่วไปแมลงตัวห้ำจะมีขั้นตอนการเลี้ยงที่ยุงยากน้อยกว่าแมลงเบียน การเลี้ยงแมลงห้ำ สามารถเลือกแมลงที่ใช้เป็นอาหารได้หลายชนิด เช่น การเลี้ยงมวนตัวห้ำ สามารถใช้ได้ทั้ง หนอนกระทู้ผัก หนอนไหมป่า หนอนนก ฯลฯ ซึ่งหนอนนกสามารถเพาะเลี้ยงได้ง่าย ในขณะที่การเลี้ยงแมลงหางหนีบ สามารถใช้ได้ทั้งแมลงที่เป็นอาหารเช่น เพลี้ยอ่อน หนอนชนิดต่างๆ หรือใช้อาหารเทียมที่มีส่วนประกอบของโปรตีน เช่น อาหารแมว ส่วนการผลิตขยายแมลงเบียน ส่วนใหญ่จะใช้แมลงอาศัยที่แท้จริง (natural host) เช่น การผลิตแตนเบียนหนอนใยผัก ต้องใช้หนอนใยผักเท่านั้น การผลิตแตนเบียนหนอนกระทู้ผัก ต้องใช้หนอนกระทู้ผักเท่านั้น การผลิตแตนเบียนเพลี้ยแป้งสีชมพู ต้องใช้เพลี้ยแป้งสีชมพูเท่านั้น การผลิตแตนเบียนหนอนแมลงค้ำหนามมะพร้าว ต้องใช้แมลงค้ำหนามมะพร้าวเท่านั้น อย่างไรก็ตามการผลิตขยายแมลงเบียนบางชนิด สามารถใช้แมลงอาศัยได้หลายชนิด เช่น แตนเบียน หนอนบรอกอน นอกจากใช้หนอนหัวดำเลี้ยงแล้ว สามารถใช้หนอนผีเสื้อข้าวสารเลี้ยงได้ด้วย เช่นเดียวกับ การใช้ไข่ผีเสื้อข้าวสารในการผลิตแตนเบียนไข่ไตรโคแกรมมา ทำให้การผลิตแตนเบียนไข่ไตรโคแกรมมาประสบผลสำเร็จ สามารถเลี้ยงได้ในปริมาณมากและต้นทุนการผลิตต่ำ สำหรับการผลิตเชื้อจุลินทรีย์ ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา บิวเวอเรีย และ เมตาไรเซียม ได้มีการ พัฒนาการผลิตเชื้อราทั้ง 3 ชนิด เพื่อให้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และเกษตรกรสามารถผลิตขยาย เชื้อราใช้เองโดยศูนย์บริหารศัตรูพืชในพื้นที่ให้การสนับสนุน หัวเชื้อ โดยเฉพาะเชื้อราไตรโคเดอร์มา สามารถ ผลิตโดยใช้วิธีการง่ายๆ เกษตรกรสามารถทำใช้เองที่บ้านได้

3) การใช้พืชสมุนไพรในการจัดการศัตรูพืช

การใช้พืชสมุนไพร เป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ป้องกันแมลงศัตรูพืช ทดแทนการใช้สารเคมีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพืชส่วนใหญ่เป็นพืชในท้องถิ่นสามารถปลูกและหาได้ง่าย เช่น เมล็ดสะเดา หางไหล ตะไคร้หอม เป็นต้น รวมทั้งมีความเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต และสภาพแวดล้อมน้อยกว่าสารเคมี เนื่องจากมีการสลายตัวได้รวดเร็วและมีคุณสมบัติในการเป็นสารขับไล่แมลงเป็นส่วนใหญ่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564)

4) กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ในศูนย์จัดการศัตรูพืช

โรงเรียนเกษตรกร หมายถึง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการเกษตร โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรได้ร่วมกันคิดร่วมกันแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว (Season Long Training) ทั้งนี้การถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรตาม กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจะหลีกเลี่ยงการบรรยายในลักษณะห้องเรียน รูปแบบการเรียนรู้จะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการปฏิบัติจริง และเรียนรู้โดยการศึกษาทดลอง เปลี่ยนเกษตรกรจากผู้รับ ผู้ยอมรับ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ผลผลิตคุ้มค่ากับการลงทุน กระบวนการผลิต ปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและ ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

5.4 การพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วยปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังนี้

5.4.1 ปัจจัยภายใน

- 1) ผู้นำ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความสามารถและเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 2) คณะกรรมการ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และมีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง
- 3) สมาชิก มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน และการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของตนเอง
- 4) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ด้วยการจัดเวทีชุมชน ทำให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถหาแนวทางมาพัฒนา และแก้ไขปัญหาของตนเองได้ดีขึ้น

5.4.2 ปัจจัยภายนอก

- 1) ภาวศึให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ประกอบด้วย กรมวิชาการเกษตรกรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และกรมการข้าว เป็นต้น
- 2) ภาวศึให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ อุปกรณ์การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนอกจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาแล้วในส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนั้น ควรดำเนินการจัดการกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และควรพัฒนาการบริหาร

จัดการให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นเช่น การแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงาน และการระดมทุน เพื่อพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

6. การวิเคราะห์ SWOT

SWOT Analysis เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์หรือสภาพองค์กร เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน รวมถึงโอกาส และอุปสรรคในการดำเนินการขององค์กร หรือความสามารถในการแข่งขัน เพื่อนำองค์กรไปสู่สภาพที่ต้องการในอนาคตหรือเป้าหมายที่วางไว้

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจนและวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กร จุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินการตามกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป (สุชาติ อ่อนดำ, 2554)

เทคนิคในการวิเคราะห์ SWOT นี้ถูกคิดค้นขึ้นโดยอัลเบิร์ต ฮัมฟรีย์ (Albert Humphrey) (เอกวิวิท พรหมรักษา, 2555) เป็นเทคนิคเพื่อวิเคราะห์สภาพการณ์ขององค์กร (situation analysis) โดยในแต่ละประเด็นมีความหมาย ดังนี้

Strengths หรือ จุดแข็ง หมายถึง การวิเคราะห์ความสามารถและสภาพภายในองค์กรที่เป็นบวก องค์กรสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในที่องค์กรสามารถทำได้ดี

Weaknesses หรือ จุดอ่อน หมายถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบ หรือข้อด้อย ซึ่งอาจขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี

Opportunities หรือ โอกาส หมายถึง การวิเคราะห์ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร

Threats หรือ อุปสรรค หมายถึง การวิเคราะห์ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร

6.1 ขั้นตอน / วิธีการดำเนินการทำ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้างด้วยการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร ทำให้มีข้อมูลในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมาบนจุดแข็งขององค์กร และแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนขององค์กรให้มึน้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร โดยมีขั้นตอนดังนี้

6.1.1 การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กรทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายในคือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงาน และทรัพยากรในการบริหาร (คน เงิน วัสดุการจัดการ) รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กร เพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้านี้ด้วย

1) จุดแข็งขององค์กร (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรนั่นเอง ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ ในการพัฒนาองค์กรได้และควรดำรงไว้เพื่อการ เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

2) จุดอ่อนขององค์กร (W-Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรนั้น ๆ เองว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อยข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

6.1.2 การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในประเทศและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบายการเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของประชาชน ลักษณะชุมชนชนบทชนเมือง ประเพณีค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติพระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรีและสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีหมายถึงกรรมวิธีใหม่ๆ และพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและให้บริการ

1) โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการ

ขององค์กรในระดับมหภาค และองค์กรสามารถถกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

2) *อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats)* เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อในระดับมหภาคในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญผลกระทบดังกล่าวได้

6.2 ข้อพิจารณาในการวิเคราะห์ SWOT มีดังนี้

6.2.1 การวิเคราะห์แยกแยะ ควรทำอย่างลึกซึ้งเพื่อให้ได้ปัจจัยที่มีความสำคัญ ที่เป็นสาเหตุหลักๆ ของปัญหาที่แท้จริง กล่าวคือ เป็นปัจจัยที่มีประโยชน์ในการนำไปกำหนดเป็นนโยบาย ตลอดจนสามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์ที่จะทำให้องค์กร/ชุมชนบรรลุเป้าหมายที่เป็นผลลัพธ์ขั้นสุดท้าย (Result) ได้จริง

6.2.2 การกำหนดปัจจัยต่าง ๆ ไม่ควรกำหนดขอบเขตของความหมายของปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจุดอ่อน (W) หรือจุดแข็ง (S) หรือโอกาส (O) และอุปสรรค (T) ให้มีความหมายคาบเกี่ยวกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตัดสินใจและชี้ชัดว่าปัจจัยที่กำหนดขึ้นมานั้น เป็นปัจจัยในกลุ่มใด ทั้งนี้เพราะปัจจัยที่อยู่ต่างกลุ่มกันก็ต้องนำไปกำหนดกลยุทธ์ที่แตกต่างกันออกไป

6.3 ข้อดีและข้อเสีย ของการทำ SWOT Analysis

ข้อดีของเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ทางธุรกิจและการบริหารเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากเป็นเทคนิคที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนให้ความสะดวกเป็นอย่างมากสำหรับผู้ที่นำ SWOT มาใช้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ด้านต่าง ๆ ได้แก่

- 1) การตัดสินใจเลือกเมื่อมีทางเลือกหลาย ๆ ทาง
- 2) การกำหนดความสำคัญก่อน-หลังของเหตุการณ์
- 3) การบริหารความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น
- 4) การวิเคราะห์และแก้ปัญหาในการดำเนินการ
- 5) การวิเคราะห์โครงการเริ่มใหม่
- 6) การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ ฯลฯ

ข้อเสียของการใช้ SWOT เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์และความหลากหลายในการประยุกต์ใช้งาน ได้แก่

- 1) มีโอกาสเกิดความผิดพลาด เนื่องจากคุณภาพของข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์ทักษะประสบการณ์และความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT ของผู้วิเคราะห์

2) ต้องทบทวน SWOT เป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบสภาพว่าเหตุการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานยังเหมือนเดิมหรือมีการเปลี่ยนแปลงไปแล้วหรือไม่

6.4 ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายใน ที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ในทางกลับกัน อุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์การกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม (สุชาติ อ่อนดำ, 2554)

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของจังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายงานการศึกษาดังต่อไปนี้

รัฐยา กลั่นจ้อย (2556) ได้กล่าวไว้ในรายงานการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกศูนย์มีองค์ประกอบครบถ้วนได้แก่ สมาชิก คณะกรรมการสถานที่ทำกิจกรรม และแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ศูนย์ฯ มากกว่าครึ่งเล็กน้อยไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรและชุมชน มากกว่าครึ่งเล็กน้อยมีการเชื่อมโยงเครือข่าย และเกือบสามในสี่มีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.49 ปีจบการศึกษาระดับประถมศึกษาโดยส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งในศูนย์เฉลี่ย 3.61 ปีโดยส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในการเข้าร่วมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3) ความคิดเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในภาพรวม พบว่าคณะกรรมการฯ โดยเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ และการดำเนินงานของศูนย์ฯ ตามหน้าที่หลักของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะคณะกรรมการฯ เกือบครึ่งหนึ่งระบุว่าการถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามาอบรมไม่ตรงกับฤดูกาลผลิต

ทองสา ทองหนองยาง (2557) ได้กล่าวไว้ในรายงานการศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) ประธานและกรรมการที่

ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 58.1 ปี สถานภาพสมรส จบชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (2) กรรมการส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับมาก (3) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกือบทั้งหมดมีการดำเนินงานด้านสถานที่ตั้งสมาชิก การจัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การบริหารจัดการ และการบูรณาการการดำเนินงาน (4) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีปัญหาระดับปานกลางในทุกด้าน (5) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีความต้องการการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในระดับมาก เกี่ยวกับเรื่องเทคนิคการถ่ายทอดเทคโนโลยี การติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การวินิจฉัยศัตรูพืช การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน การผลิตและขยายศัตรูธรรมชาติ การเยี่ยมไร่นา การศึกษาดูงาน และการสาธิตนอกจากนี้ (6) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแต่ละกลุ่มพีชหลักมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในปัจจุบันที่มีต่อการพัฒนาการดำเนินงานในเรื่องรายได้ รายจ่ายภาคการเกษตร รายได้รวม ปัญหาสถานที่ตั้งศูนย์ การบูรณาการ การประชาสัมพันธ์ ความต้องการความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน และแบบครอบครัวพื้นที่

วารุณี ลายหงษ์ (2558) ได้กล่าวไว้ในรายงานการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดสระบุรีผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 55.66 ปีจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรเช่น ธกส.มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 26.47 ไร่อาชีพลหลัก คือ ทำนา มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 203,052.76 บาท/ปีรายจ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 107,408.19 บาท/ปีส่วนมากใช้เงินของตนเองลงทุน (2) สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์และการจัดการศัตรูพืชแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสำรวจตรวจนับศัตรูพืชในแปลงพยากรณ์การระบาดของศัตรูพืช ได้รู้ความรู้จากสื่อประเภทกิจกรรมกลุ่มในระดับปานกลาง โดยผ่านการอบรมรองลงมา คือสื่อประเภทบุคคลจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร แต่ได้รับความรู้ผ่านสื่อประเภทมวลชนในระดับน้อย (3) สมาชิกศูนย์มีส่วนร่วมมากในการถ่ายทอดความรู้การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานโดยเฉพาะการร่วมฝึกอบรมและการ ผลิตขยายชีวภัณฑ์รองลงมาคือมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆแต่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่าย (4) ความคิดเห็นของสมาชิกศูนย์เกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในภาพรวมเห็นด้วยมากที่สุดซึ่งเห็นด้วยเกี่ยวกับประเด็นวัตถุประสงค์ของศจช. มากที่สุด รองลงมา คือ องค์ประกอบของศจช. บทบาทการทำงานของกรมส่งเสริมการเกษตรกับ ศจช. และแนวทางการดำเนินงานของ ศจช. ตามลำดับ (5) ปัญหาที่พบคือ สมาชิกศูนย์ขาดทักษะในการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชและการจำแนกแมลงศัตรูพืช/แมลงศัตรูธรรมชาติ ข้อเสนอแนะคือสมาชิกต้องพัฒนาความรู้และฝึกฝนตนเองด้วยการศึกษาจากตัวอย่างและสถานการณ์จริง มีการถ่ายทอดความรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติและส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่าย

ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555) ได้กล่าวไว้ในรายงานการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของ คณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมาว่าความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใน ภาพรวม คณะกรรมการเห็นด้วยระดับมาก เห็นด้วยในระดับมากที่สุดคือสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชนต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรแล้วเท่านั้น และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้สนับสนุน ความรู้ ทางวิชาการ

ไพศาล แก้วบุตรดี (2564) ได้กล่าวไว้ในรายงานการศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุสมาชิกเฉลี่ย 54.76 ปี จบ การศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สมาชิกมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยสมาชิก มีระดับความรู้ความสามารถในเรื่องการผลิตขยาย สารชีวภัณฑ์มากที่สุด สมาชิกเห็นด้วยกับหลักสูตรการเรียนรู้มากที่สุด คือ หลักสูตรการผลิตขยายสาร ชีวภัณฑ์ สมาชิกมีระดับปัญหามากที่สุด คือ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย และแนวทางการพัฒนา ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิก ควรได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ให้ได้รับการอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรและการผลิต ขยายสารชีวภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันตา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเรื่องสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความรู้ความ ความสามารถของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต่อการจัดการศัตรูพืชและกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศูนย์ฯ จากสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยกำหนดประชากร สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 ราย โดยการจัดเวทีสนทนาร่วมกับประธาน คณะกรรมการและสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา และศึกษาแนวทางการดำเนินงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะ ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา เพื่อพัฒนา ต่อยอดและใช้ในการ แก้ปัญหาให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) และการจัดเวทีเพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานกลุ่มของศูนย์ ความรู้ความเข้าใจ ปัญหา และข้อเสนอแนะ

2.1.1 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) ซึ่งคำถามจะประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ คือ คำถามแบบปลายปิด (Close-ended question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended question) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม การประกอบอาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกแรงงานการเกษตรในครัวเรือนรายได้ของครัวเรือนต่อปี จำนวนที่ดินถือครอง ประสบการณ์ทำการเกษตร และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีการกำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5

มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถมาก มีค่าเท่ากับ 4

มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3

มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถน้อย มีค่าเท่ากับ 2

มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 2 เป็นคำถามวัดความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในด้านวัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ การดำเนินงานของศูนย์ การถ่ายทอดความรู้ การจัดการศัตรูพืช การผลิตชีวภัณฑ์การใช้ชีวภัณฑ์ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามแบบปลายเปิดให้เลือกตอบถูกผิด จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันตา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ระดับความคิดเห็น ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในด้านองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการนำความรู้ไปใช้ เพื่อให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามแบบปลายเปิดให้เลือกตอบ มีการกำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ	4
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	2
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1

ตอนที่ 4 เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของ

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของสมาชิกต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยให้สมาชิกแสดงระดับปัญหาอยู่ในระดับใด ต่อคำถามแต่ละข้อโดยกำหนดเกณฑ์จากน้ำหนักค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มีปัญหามากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5
มีปัญหามาก	มีค่าเท่ากับ	4
มีปัญหาปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3
มีปัญหาน้อย	มีค่าเท่ากับ	2
มีปัญหาน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1

2.1.2 ประเด็นการจัดเวทีสนทนาของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบล

ลันทา

เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงาน องค์ประกอบศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ความรู้ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และการนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ไปใช้ประโยชน์

2.2 วิธีการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อความ ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการศึกษา

2.2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.4 นำเสนอแบบสัมภาษณ์ กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือข้อบกพร่องต่างๆ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้เห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรง

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยการนำแบบสัมภาษณ์กับ วัตถุประสงค์ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยกำหนดคะแนน ความเห็น ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

นำคะแนนของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมา คำนวณจากสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน แบบวัดความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามปฏิบัติการ

$\sum R$ แทน ผลบวกของคะแนนผู้เชี่ยวชาญ

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อความนั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อความนั้นไปใช้ได้ ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อความนั้น วัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด ผู้สร้างเครื่องมือวิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไขจนข้อความมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค, 2561) โดยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา เท่ากับ 1.00 ทุกตอน แสดงว่าข้อความเหล่านั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อความนั้นไปใช้ได้

2.3.2 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย จากนั้น จึงนำผลที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดภาคผนวก ง ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ได้ที่ $Alpha = 0.981$

ตอนที่ 3 แบบวัดความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ได้ที่ $\text{Alpha} = 0.903$

ตอนที่ 4 แบบวัดปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ได้ที่ $\text{Alpha} = 0.932$

ไพบุรณ์ คะเชนทรพรรค (2561, น.48) สำหรับเกณฑ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดที่มีความเชื่อมั่นและน่าเชื่อถือได้ จากการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์มีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 ดังนั้นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อมั่นสูง และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดที่ต้องการศึกษา โดยการสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 ราย พร้อมทำการชี้แจงวัตถุประสงค์และเนื้อหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลเพื่อให้เกษตรกรได้เข้าใจในวัตถุประสงค์และเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล ตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ในระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2565 – 20 มิถุนายน 2565 จนครบ 30 ราย คิดเป็น ร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมมา ได้ทำการลงรหัสแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สามารถอธิบายข้อมูลสถิติพรรณนา ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยใช้สถิติ ดังนี้ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ใช้สถิติ คือความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้โดยเป็นคำถามปลายปิด มีให้เลือก 5 คำตอบ คือ ระดับ 1 -5 จำนวน 13 ข้อซึ่งใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงระดับความรู้} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

การวัดระดับความรู้ ความเข้าใจ

ระดับ 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับความรู้ความสามารถมากที่สุด

ระดับ 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับความรู้ความสามารถมาก

ระดับ 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับความรู้ความสามารถปานกลาง

ระดับ 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับความรู้ความสามารถน้อย

ระดับ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับความรู้ความสามารถน้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา โดยใช้สถิติ ดังนี้ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวน 15 ข้อ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

มีระดับความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด	ตอบถูกต้อง 13 - 15 ข้อ
มีระดับความรู้ ความเข้าใจมาก	ตอบถูกต้อง 10 - 12 ข้อ
มีระดับความรู้ ความเข้าใจปานกลาง	ตอบถูกต้อง 7 - 9 ข้อ
มีระดับความรู้ ความเข้าใจน้อย	ตอบถูกต้อง 4 - 6 ข้อ
มีระดับความรู้ ความเข้าใจน้อยที่สุด	ตอบถูกต้อง 1 - 3 ข้อ

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่อองค์ประกอบศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ใช้สถิติ คือค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการ
แปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงระดับความรู้} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{5 - 1} \\ &= \frac{4}{4} \\ &= 1 \end{aligned}$$

การวัดระดับความคิดเห็น

ระดับ 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของสมาชิกต่อองค์ประกอบศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของสมาชิกต่อองค์ประกอบศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ระดับ 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของสมาชิกต่อองค์ประกอบศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของสมาชิกต่อการต่อองค์ประกอบ
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย

ระดับ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของสมาชิกต่อการต่อองค์ประกอบ
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

**4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหา และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการ
ศัตรูพืชชุมชน** ใช้สถิติ คือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ใน
การแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{4}{5 - 1} \\ &= \frac{4}{4} \\ &= 1 \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ระดับ 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับปัญหาของสมาชิกต่อการดำเนินงานศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมีปัญหามากที่สุด

ระดับ 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับปัญหาของสมาชิกต่อการดำเนินงานศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมีปัญหา

ระดับ 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับปัญหาของสมาชิกต่อการดำเนินงานศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมีปัญหาปานกลาง

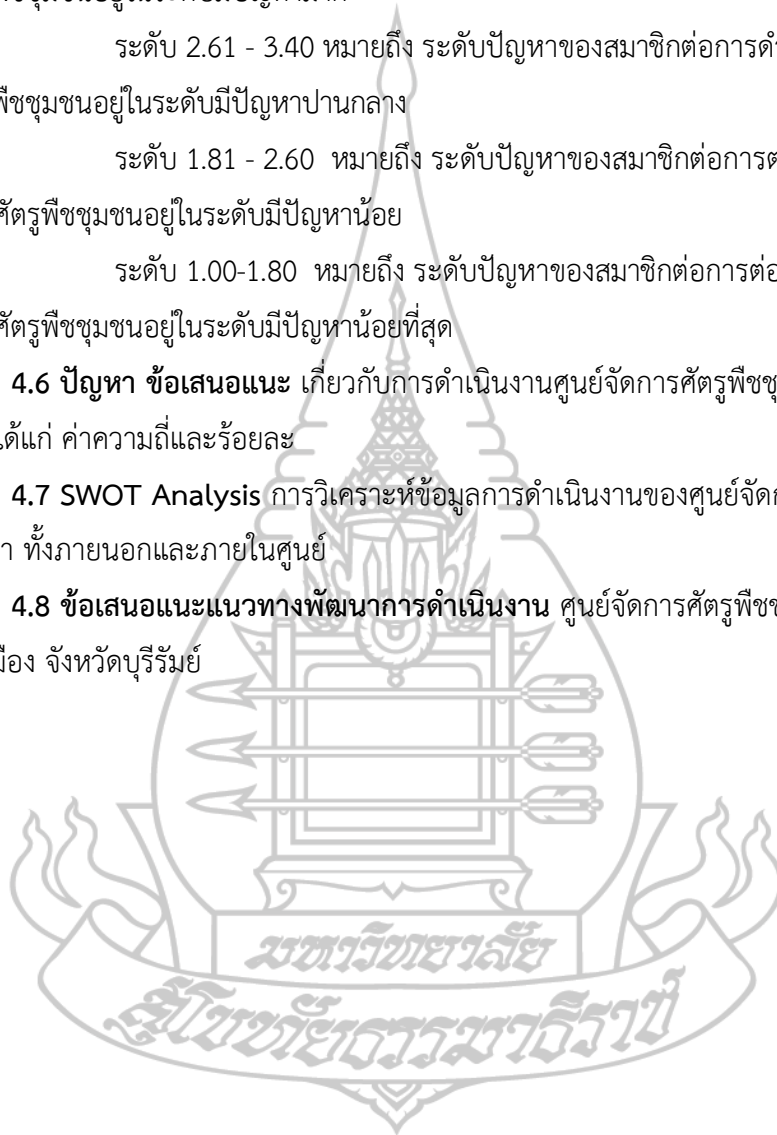
ระดับ 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับปัญหาของสมาชิกต่อการดำเนินงาน
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมีปัญหาน้อย

ระดับ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับปัญหาของสมาชิกต่อการดำเนินงาน
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับมีปัญหาน้อยที่สุด

4.6 ปัญหา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วิเคราะห์
โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ

4.7 SWOT Analysis การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ตำบลกลันตา ทั้งภายนอกและภายในศูนย์

4.8 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลัน
ตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกร จำนวน 30 ราย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

ตอนที่ 4 ปัญหา เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน สภาพทางสังคม ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

การศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ประสบการณ์ในการทำ การเกษตร การดำรงตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ปรากฏตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ และระดับการศึกษา

N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	11	36.7
หญิง	19	63.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 ปี	4	13.3
51- 55 ปี	4	13.3
56- 60 ปี	15	50.0
61 ปีหรือมากกว่า	7	23.4
ค่าต่ำสุด = 45 ปี ค่าสูงสุด = 68 ปี ค่าเฉลี่ย = 57.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.110		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	12	40.0
ประถมศึกษาปีที่ 6	3	10.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	20.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	9	30.0

จากตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันตา ปรากฏผล ดังนี้

1.1.1 เพศ พบว่า สมาชิก ร้อยละ 63.3 เป็นเพศหญิง และอีกร้อยละ 36.7 เป็นเพศชาย

1.1.2 อายุ พบว่า สมาชิก ร้อยละ 50.0 มีอายุระหว่าง 56 - 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.4 มีอายุ 61 ปีหรือมากกว่า และร้อยละ 13.3 มีอายุระหว่าง 51 - 55 ปี และมีอายุน้อยกว่า หรือเท่ากับ 50 ปี โดยสมาชิกมีอายุต่ำที่สุด 45 ปี สูงที่สุด 68 ปี อายุเฉลี่ย 57.43 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิก ร้อยละ 40.0 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ปีที่ 4 รองลงมา ร้อยละ 30.0 มีระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 20.0 มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 10.0 มีระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.2 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลลันทา

N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำการเกษตร		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 35 ปี	9	30.0
36 – 40 ปี	10	33.3
41 – 45 ปี	5	16.7
46 ปี หรือมากกว่า	6	20.0
ค่าต่ำสุด = 31 ปี ค่าสูงสุด = 51 ปี ค่าเฉลี่ย = 39.67 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.689		

จากตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ประสบการณ์ในการทำการเกษตร ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลลันทา ปรากฏผล ดังนี้

1.1.4 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร พบว่า สมาชิก ร้อยละ 33.3 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 31 – 40 ปี สูงสุด รองลงมาร้อยละ 30.0 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 35 ปี ร้อยละ 20.0 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 46 ปี หรือมากกว่า และร้อยละ 16.7 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 41 – 45 ปี น้อยที่สุด โดยมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร สูงสุด 51 ปี ต่ำสุด 31 ปี และมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร เฉลี่ย 39.67 ปี

ตารางที่ 4.3 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลลันทา

N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ฯ		
5 ปี	6	20.0
6 ปี	5	16.7
7 ปี	19	63.3
ค่าต่ำสุด = 5 ปี ค่าสูงสุด = 7 ปี ค่าเฉลี่ย = 6.43 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.817		

จากตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ปรากฏผล ดังนี้

1.1.5 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์ฯ พบว่า สมาชิกร้อยละ 63.3 เป็นสมาชิกสูงสุด 7 ปี รองลงมาร้อยละ 20.0 เป็นสมาชิก 6 ปี และร้อยละ 16.7 เป็นสมาชิกต่ำสุด 6 ปี

ตารางที่ 4.4 การดำรงตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา
N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การดำรงตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	17	56.7
มีตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	13	43.3
ผู้ใหญ่บ้าน	1	3.3
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	2	6.7
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	9	30.0
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	1	3.3

จากตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการดำรงตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ปรากฏผล ดังนี้

1.1.6 การดำรงตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ของสมาชิกศูนย์ฯ พบว่า สมาชิกร้อยละ 56.7 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม รองลงมาร้อยละ 30.0 ดำรงตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 6.7 ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และร้อยละ 3.3 ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ต่ำสุด

1.2 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

การศึกษาข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของตำบลกลันตา ประกอบด้วย รายได้ครัวเรือนต่อปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือน การประกอบอาชีพ และพื้นที่ทำการเกษตร ปรากฏตามตารางดังนี้

ตารางที่ 4.5 รายได้ของครัวเรือนต่อปี ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รายได้ของครัวเรือนต่อปี		
100,000 บาท หรือน้อยกว่า	7	23.3
100,001 – 120,000 บาท	10	33.3
120,001 – 140,000 บาท	6	20.0
140,001 – 160,000 บาท	5	16.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 160,001 บาท	2	6.7
ค่าต่ำสุด = 80,000 บาท ค่าสูงสุด = 170,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 125,833.33 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 23,270.646		

จากตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลรายได้ของครัวเรือนต่อปี ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตาปรากฏผล ดังนี้

1.2.1 รายได้ของครัวเรือนต่อปี พบว่า สมาชิก ร้อยละ 33.3 มีรายได้ของครัวเรือนต่อปี จำนวน 100,001 – 120,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 23.3 มีรายได้ของครัวเรือนต่อปี 100,000 บาท หรือน้อยกว่า และสมาชิก ร้อยละ 6.7 มีรายได้ของครัวเรือนต่อปีต่ำที่สุด จำนวน มากกว่าหรือเท่ากับ 160,001 บาท โดยสมาชิกมีรายได้ครัวเรือนต่อปีสูงสุด 170,000 บาท ต่ำสุด 80,000 บาท และมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี 125,833.33 บาท

ตารางที่ 4.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 – 2 คน	2	6.7
3 – 4 คน	16	53.3
5 – 6 คน	8	26.7
7 คนหรือมากกว่า	4	13.3
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 9 คน		
ค่าเฉลี่ย = 4.53 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.795		

จากตารางที่ 4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทาปรากฏผล ดังนี้

1.2.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิก ร้อยละ 53.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 - 4 คน รองลงมา ร้อยละ 26.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 5 - 6 คน ร้อยละ 13.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 คน หรือมากกว่า และร้อยละ 6.7 มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1 - 2 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำที่สุด 1 คน สูงสุด 9 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.53 คน

ตารางที่ 4.7 จำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน

N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกแรงงานการเกษตรในครัวเรือน		
1 คน	1	3.3
2 คน	8	26.7
3 คน	11	36.7
4 คน	9	30.0
5 คน	1	3.3
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 5 คน		
ค่าเฉลี่ย = 3.03 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.928		

จากตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทาปรากฏผล ดังนี้

1.2.3 จำนวนสมาชิกแรงงานการเกษตรในครัวเรือน พบว่า สมาชิก ร้อยละ 36.7 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน 3 คน รองลงมา ร้อยละ 30.0 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 26.7 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน 2 คน และร้อยละ 3.3 มีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือน จำนวน 1 คน และ 5 คน โดยสมาชิกมีจำนวนแรงงานการเกษตรในครัวเรือนต่ำที่สุด 1 คน สูงสุด 5 คน และมีแรงงานการเกษตรเฉลี่ย 3.03 คน

ตารางที่ 4.8 การประกอบอาชีพหลัก และการประกอบอาชีพรอง

N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การประกอบอาชีพหลัก		
ทำนา	30	100.0
การประกอบอาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	1	3.3
มีอาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	29	96.7
ทำสวน	26	86.7
เลี้ยงสัตว์	9	30.0
ค้าขาย	7	23.3
รับจ้าง	3	10.0

1.2.4 การประกอบอาชีพหลัก พบว่า สมาชิก ร้อยละ 100.0 ประกอบอาชีพทำนา

1.2.5 การประกอบอาชีพรอง พบว่า สมาชิก ร้อยละ 86.7 ประกอบอาชีพทำสวน สูงสุด รองลงมา ร้อยละ 30.0 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 23.3 ประกอบอาชีพค้าขาย และร้อยละ 10.0 ประกอบอาชีพรับจ้าง น้อยสุด

ตารางที่ 4.9 ชนิดพืชที่ปลูก

N = 30

ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชนิดพืชที่ปลูก		
ข้าว	30	100.0
พืชผัก	28	93.4
ไม้ผล	1	3.3
ยางพารา	1	3.3

1.2.6 ชนิดพืชที่ปลูก พบว่า สมาชิก ร้อยละ 100.0 ปลูกข้าวมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 93.4 ปลูกพืชผัก ร้อยละ 3.3 ปลูกไม้ผล และยางพารา น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.10 พื้นที่ทำการเกษตร

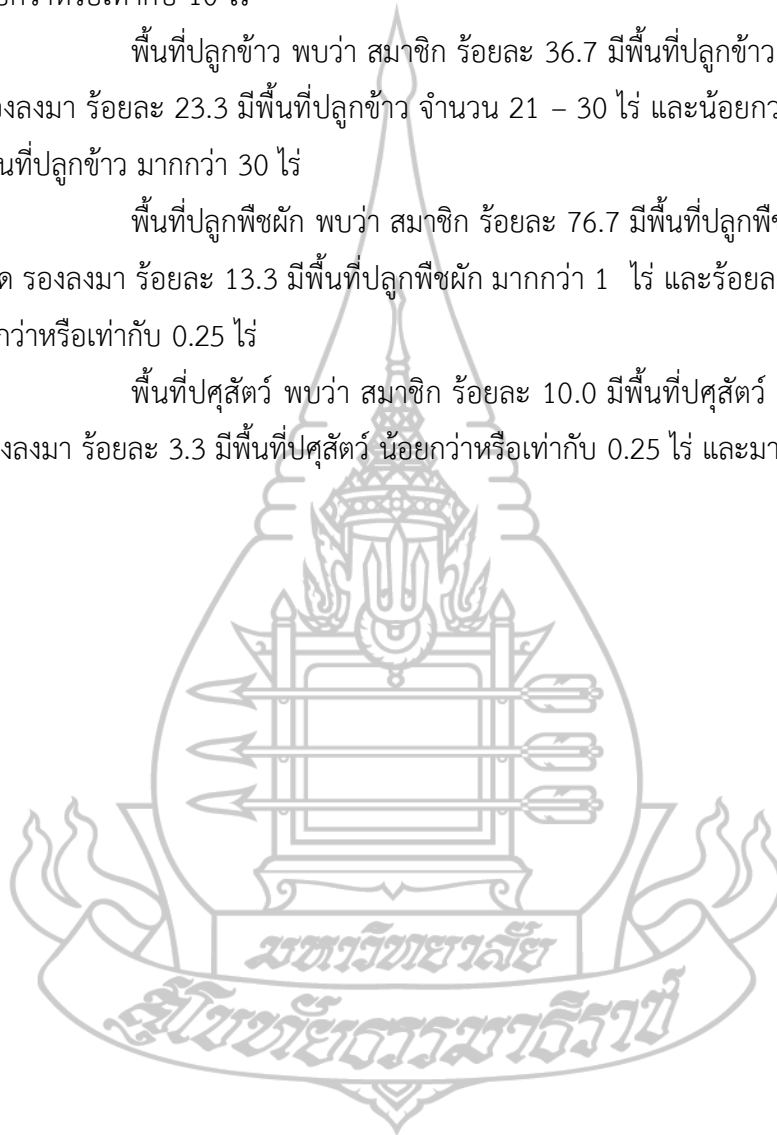
N = 30		
ประเด็น	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	5	16.7
11 - 20 ไร่	12	40.0
21 - 30 ไร่	7	23.3
มากกว่า 30 ไร่	6	30.0
ค่าต่ำสุด = 6.50 ไร่ ค่าสูงสุด = 45.00 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 21.08 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.511		
ชนิดพืชที่ปลูก		
พื้นที่ปลูกข้าว		
น้อยกว่า 10 ไร่	7	23.3
11 - 20 ไร่	11	36.7
21 - 30 ไร่	7	23.3
มากกว่า 30 ไร่	5	16.7
ค่าต่ำสุด = 6.00 ไร่ ค่าสูงสุด = 40.00 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 19.67 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.036		
พื้นที่ปลูกพืชผัก (n=28)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.25 ไร่	1	3.3
0.50 - 1 ไร่	23	76.7
มากกว่า 1 ไร่	4	13.3
ค่าต่ำสุด = 0.25 ไร่ ค่าสูงสุด = 2.00 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 1.04 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.457		
พื้นที่ปลูกสัตว์ (n=25)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.25 ไร่	1	3.3
0.50 - 1 ไร่	3	10.0
มากกว่า 1 ไร่	1	3.3
ค่าต่ำสุด = 0.25 ไร่ ค่าสูงสุด = 2.00 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 0.85 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.699		

1.2.7 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า สมาชิก ร้อยละ 40.0 มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร สูงสุด จำนวน 11 - 20 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 30.0 พื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 30 ไร่ ร้อยละ 23.3 พื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 11 - 30 ไร่ และร้อยละ 16.7 มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร น้อยสุด น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่

พื้นที่ปลูกข้าว พบว่า สมาชิก ร้อยละ 36.7 มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน 11 - 20 ไร่ สูงสุด รองลงมา ร้อยละ 23.3 มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน 21 - 30 ไร่ และน้อยกว่า 10 ไร่ และร้อยละ 16.7 มีพื้นที่ปลูกข้าว มากกว่า 30 ไร่

พื้นที่ปลูกพืชผัก พบว่า สมาชิก ร้อยละ 76.7 มีพื้นที่ปลูกพืชผัก จำนวน 0.50 - 1 ไร่ สูงสุด รองลงมา ร้อยละ 13.3 มีพื้นที่ปลูกพืชผัก มากกว่า 1 ไร่ และร้อยละ 3.3 มีพื้นที่ปลูกพืชผัก น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.25 ไร่

พื้นที่ปศุสัตว์ พบว่า สมาชิก ร้อยละ 10.0 มีพื้นที่ปศุสัตว์ จำนวน 0.50 - 1 ไร่ สูงสุด รองลงมา ร้อยละ 3.3 มีพื้นที่ปศุสัตว์ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.25 ไร่ และมากกว่า 1 ไร่

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์
จัดการศัตรูพืชชุมชน

N = 30

ประเด็นความรู้ ความสามารถ	ระดับความรู้ ความสามารถ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	แปลผล	อันดับ
	1	2	3	4	5			
						3.16 (0.738)	ปานกลาง	
1. การผลิตขยาย สารชีวภัณฑ์	0 (0.0)	2 (6.7)	5 (16.7)	19 (63.3)	4 (13.3)	3.83 (0.747)	มาก	1
2. การวินิจฉัย ศัตรูพืช	1 (3.3)	3 (10.0)	23 (76.7)	3 (10.0)	0 (0.00)	2.93 (0.583)	ปานกลาง	10
3. การผลิตขยาย ศัตรูธรรมชาติ	2 (6.7)	10 (33.3)	15 (50.0)	1 (3.3)	2 (6.7)	2.70 (0.915)	ปานกลาง	12
4. การบริหาร จัดการศัตรูพืช ด้วยตนเอง	0 (0.0)	4 (13.3)	20 (66.7)	4 (13.3)	2 (6.7)	3.13 (0.730)	ปานกลาง	7
5. การกำหนดหรือ ระบุวิธีการจัดการ ศัตรูพืชแต่ละชนิด	3 (10.0)	6 (20.0)	19 (63.3)	2 (6.7)	0 (0.0)	2.67 (0.758)	ปานกลาง	13
6. การพยายาม ค้นหาข้อมูลหา สาเหตุความ ผิดปกติของพืชและ การจัดการ	0 (0.0)	4 (13.3)	21 (70.0)	5 (16.7)	0 (0.0)	3.03 (0.556)	ปานกลาง	9
7. ความ กระตือรือร้นใน ตัวเองเพื่อการ พัฒนา ศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน	0 (0.0)	2 (6.7)	16 (53.3)	8 (26.7)	4 (13.3)	3.47 (0.819)	มาก	3

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความรู้ ความสามารถ	ระดับความรู้ ความสามารถ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (SD.)	แปลผล	อันดับ
	1	2	3	4	5			
8. การถ่ายทอด ความรู้เรื่องการ จัดการศัตรูพืชด้วย วิธีผสมผสาน	0	2	22	4	2	3.20 (0.664)	ปานกลาง	6
9. การแนะนำการ วินิจฉัยและการ จัดการศัตรูพืช	1	18	17	2	1	2.77 (0.774)	ปานกลาง	11
10. การสำรวจและ เก็บข้อมูลแปลง ติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืช	0	3	18	4	5	3.37 (0.890)	ปานกลาง	4
11. การ ประชาสัมพันธ์ เตือนการระบาดของ ของศัตรูพืช	0	4	20	5	1	3.10 (0.607)	ปานกลาง	8
12. การเข้าร่วม กิจกรรมของศูนย์ จัดการศัตรูพืช ชุมชน	0	1	15	9	5	3.60 (0.814)	มาก	2
13. การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ในการ เรียนรู้ร่วมกัน	0	2	21	4	3	3.27 (0.740)	ปานกลาง	5

จากตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปรากฏผล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเองภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.15) ประเด็นที่สมาชิกให้ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเองมาก ได้แก่ การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์ (3.83) การเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.60) ความกระตือรือร้นในตัวเองเพื่อการพัฒนา ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.47) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเองปานกลาง ได้แก่ การสำรวจและเก็บข้อมูลแปลงติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืช (3.37) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน (3.27) การถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (3.20) การบริหารจัดการศัตรูพืชด้วยตนเอง (3.13) การประชาสัมพันธ์เตือนการระบาดของศัตรูพืช (3.10) การพยายามค้นหาข้อมูลหาสาเหตุความผิดปกติของพืชและการจัดการ (3.03) การวินิจฉัยศัตรูพืช (2.93) การแนะนำการวินิจฉัยและการจัดการศัตรูพืช (2.77) การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ (2.70) และการกำหนดหรือระบุวิธีการจัดการศัตรูพืชแต่ละชนิด (2.67)

ตารางที่ 4.12 สรุประดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

			N = 30
ช่วงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถมากที่สุด (4.21 – 5.00)	3	10.0	
มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถมาก (3.41 – 4.20)	3	10.0	
มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถปานกลาง (2.61 – 3.40)	20	66.7	
มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถน้อย (1.81 – 2.60)	3	10.0	
มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถน้อยที่สุด (1.00 – 1.80)	1	3.3	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 66.7 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเองระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 10.0 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเองระดับมากที่สุด มาก และน้อย ร้อยละ 3.3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเองระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกัลยา

เป็นคำถามวัดความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกัลยา เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในด้าน วัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ การดำเนินงานของศูนย์ การถ่ายทอดความรู้ การจัดการศัตรูพืช การผลิตชีวภัณฑ์การใช้ชีวภัณฑ์ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อให้ทราบถึง ระดับความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและการดำเนินงานของศูนย์ จัดการศัตรูพืชชุมชน ปรากฏตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.13 ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกัลยา

ประเด็นคำถาม	ตอบถูกต้อง		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. ข้าวเปลือก ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตขยายเชื้อรา ไตรโคเดอร์มาได้	26	86.7	5
2. เชื้อราบิวเวอร์เรีย และเชื้อราเมตาไรเซียม ใช้ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช	28	93.3	2
3. เชื้อราไตรโคเดอร์มา ใช้ป้องกันกำจัดโรคพืชที่เกิดจากเชื้อราและโรคพืชที่เกิดจากแบคทีเรีย	24	80.0	8
4. แมลงหางหนีบ ตัวงเต่า ตัวงหนวดยาว เป็นแมลงตัวห้ำทั้งหมด	19	63.3	13
5. การใช้สารชีวภัณฑ์ ควรใช้ตอนเช้าดีที่สุด	26	86.7	5

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นคำถาม	ตอบถูกต้อง		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
6. การวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ	18	60.0	14
8. สมาชิก ศจช.สามารถใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้	20	66.7	12
9. สมาชิก ศจช. ร่วมกำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูเพาะปลูก	27	90.0	4
10. พื้นที่แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ในแปลงนาข้าว ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 ไร่	25	83.3	7
11. การสำรวจศัตรูพืชในแปลงข้าว ขนาดพื้นที่ 1 ไร่ สำรวจอย่างน้อย 5 จุด	18	60.0	14
12. ธงสี ที่ใช้แจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชในแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มี 3 สี คือ เขียว แดง น้ำเงิน	22	73.3	9
13. แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช สำรวจและเก็บข้อมูลอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก	28	93.3	2
14. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 30 คน	30	100.0	1
15. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเครือข่ายของกลุ่มแปลงใหญ่	22	73.3	9

จากตารางที่ 4.13 ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ปรากฏผล ดังนี้

การวิเคราะห์ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา พบว่าสมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ ร้อยละ 100.0 ในประเด็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 30 คน รองลงมาร้อยละ 93.3 ประเด็นเชื้อราบิวเวอร์เรีย และเชื้อราเมตาโรเซียม ใช้ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช กับประเด็นแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช สำรวจและเก็บข้อมูลอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ร้อยละ 90.0 ประเด็นสมาชิก ศจช. ร่วมกำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูเพาะปลูก ร้อยละ 86.7 ประเด็นข้าวเปลือก ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาได้ กับประเด็นการใช้สารชีวภัณฑ์ ควรใช้ตอนเช้าดีที่สุด ร้อยละ 83.3 ประเด็นพื้นที่แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ในแปลงนาข้าว ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 ไร่ ร้อยละ 80.0 ประเด็นเชื้อราไตรโคเดอร์มา ใช้ป้องกันกำจัดโรคพืชที่เกิดจากเชื้อราและโรคพืชที่เกิดจากแบคทีเรีย ร้อยละ 73.3 ประเด็นธงสี ที่ใช้แจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชในแปลงติดตามสถานการณ์

ศัตรูพืช มี 3 สี คือ เขียว แดง น้ำเงิน กับประเด็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเครือข่ายของกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 70.0 ประเด็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ของศูนย์เป็นหน้าที่ของประธานเท่านั้น ร้อยละ 66.7 ประเด็นสมาชิก ศจช.สามารถใช้สารเคมีในการป้องกัน กำจัดศัตรูพืชได้ ร้อยละ 63.3 ประเด็นแมลงทางหนีบ ตัวงเต่า ตัวงหนวดยาว เป็นแมลงตัวห้ำทั้งหมด และร้อยละ 60.0 ประเด็นการวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ กับประเด็นการสำรวจศัตรูพืชในแปลงข้าว ขนาดพื้นที่ 1 ไร่ สำรวจอย่างน้อย 5 จุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 สรุประดับความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

N = 30

จำนวนข้อที่ตอบถูก	ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
13 - 15	มากที่สุด	10	33.3
10 - 12	มาก	18	60.0
7 - 9	ปานกลาง	2	6.7
ค่าต่ำสุด = 9 ข้อ ค่าสูงสุด = 14 ข้อ ค่าเฉลี่ย = 11.8 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.472			

จากตารางที่ 4.14 พบว่าระดับความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ร้อยละ 60.0 มีความรู้ ความเข้าใจระดับมาก รองลงมาร้อยละ 33.3 มีความรู้ ความเข้าใจระดับมากที่สุด และร้อยละ 6.7 มีความรู้ ความเข้าใจระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

3.1 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ปรากฏตามตารางการที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
ตำบลกลันตา

N = 30

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{x} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
						3.80 (0.624)	มาก	
1. สถานที่ตั้งศูนย์ฯ มีความเหมาะสม อยู่ในแหล่งชุมชน	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (6.7)	6 (20.0)	22 (73.3)	4.70 (0.606)	มากที่สุด	3
2. สามารถเดินทางสะดวก มีสถานที่พร้อมสำหรับจอดรถ	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (6.7)	3 (10.0)	25 (83.3)	4.77 (0.569)	มากที่สุด	2
3. มีห้องน้ำ มีความพร้อมต่อการให้บริการ	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (3.3)	2 (6.7)	27 (90.0)	4.87 (0.434)	มากที่สุด	1
4. วัสดุ อุปกรณ์ที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรม ศจช. มีความพร้อม	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (6.7)	22 (73.3)	6 (20.0)	4.13 (0.507)	มาก	4
5. สถานที่ในการผลิตขยายชีวภัณฑ์มีความสะอาด และมีการป้องกันสารปนเปื้อน	0 (0.0)	0 (0.0)	11 (36.7)	15 (50.0)	4 (13.3)	3.77 (0.679)	มาก	6
6. การมีความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ในการตรวจสอบสารพิษตกค้างเบื้องต้น	3 (10.0)	7 (23.3)	17 (56.7)	3 (10.0)	0 (0.0)	2.67 (0.802)	ปานกลาง	10

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{x} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
7. การมีความพร้อม ของเอกสารวิชาการ ประกอบการวินิจฉัย ศัลยกรรม	0 (0.0)	6 (20.0)	17 (56.7)	7 (23.3)	0 (0.0)	2.67 (0.802)	ปานกลาง	10
8. การมีความพร้อม ของเครื่องมืออุปกรณ์ ที่ใช้แปลงติดตาม สถานการณ์ศัลยกรรม	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (20.0)	21 (70.0)	3 (10.0)	3.90 (0.548)	มาก	5
9. การดูงานและการ สร้างเครือข่าย	0 (0.0)	6 (20.0)	18 (60.0)	5 (16.7)	1 (3.3)	3.03 (0.718)	ปานกลาง	8
10. การมีความพร้อม ของเอกสารเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์	0 (0.0)	4 (13.3)	21 (70.0)	3 (10.0)	2 (6.7)	3.10 (0.712)	ปานกลาง	7

จากตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัลยกรรมชุมชนตำบลกลันตา ปรากฏผล ดังนี้

การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัลยกรรมชุมชนตำบลกลันตา ภาพรวมสมาชิกมีความเห็นในระดับมาก (3.80) พบว่า ระดับความเห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ มีห้องน้ำ มีความพร้อมต่อการให้บริการ (4.87) สามารถเดินทางสะดวก มีสถานที่พร้อมสำหรับจอดรถ (4.77) และสถานที่ตั้งศูนย์ฯ มีความเหมาะสม อยู่ในแหล่งชุมชน (4.70) ระดับความเห็นด้วยมาก ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรม ศจช. มีความพร้อม (4.13) การมีความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้แปลงติดตามสถานการณ์ศัลยกรรม (3.90) สถานที่ในการผลิตขยายชีวภัณฑ์มีความสะอาด และมีการป้องกันสารปนเปื้อน (3.77) ระดับความเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ การมีความพร้อมของเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (3.10) การมีความพร้อมของเอกสาร

วิชาการประกอบการวินิจฉัยศัตรูพืช (3.03) การดูงานและการสร้างเครือข่าย (3.03) และการมีความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ในการตรวจสอบสารพิษตกค้างเบื้องต้น (2.67)

ตารางที่ 4.16 สรุประดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

N = 30		
ช่วงระดับความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับความคิดเห็นมากที่สุด (4.21 – 5.00)	1	3.3
ระดับความคิดเห็นมาก (3.41 – 4.20)	24	80.0
ระดับความคิดเห็นปานกลาง (2.61 – 3.40)	5	16.7

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัตรูพืช ร้อยละ 80.0 เห็นด้วยระดับมาก รองลงมาร้อยละ 16.7 เห็นด้วยระดับปานกลาง และร้อยละ 3.3 เห็นด้วยระดับมากที่สุด

3.2 ความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของสมาชิก

การศึกษาวเคราะห์ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ปรากฏตามตารางการที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน / ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
						3.18 (0.881)	ปานกลาง	
1. ความสามารถใน การวางแผนป้องกัน และกำจัดศัตรูพืช	0 (0.0)	3 (10.0)	14 (46.7)	6 (20.0)	7 (23.3)	3.57 (0.971)	มาก	1

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{x} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3. ความสารถใน การถ่ายทอดองค์ ความรู้ของสมาชิก ศจช.ฯ	0 (0.0)	2 (6.7)	19 (63.3)	6 (20.0)	3 (10.0)	3.33 (0.758)	ปานกลาง	2
4. ความสามารถ ในการเป็น วิทยากรของ สมาชิกศูนย์ จัดการศัตรูพืช ที่ ผ่านการ อบรมจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	2 (6.7)	6 (20.0)	18 (60.0)	4 (13.3)	0 (0.0)	2.80 (0.761)	ปานกลาง	4

จากตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา ปรากฏผล ดังนี้

การศึกษาวเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา ภาพรวมสมาชิกมีความเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง (3.18) พบว่า ระดับความเห็นด้วยมาก ได้แก่ การวางแผนป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (3.57) ระดับความเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของสมาชิก ศจช. แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ และผู้ที่สนใจ (3.33) ความสารถในการเตรียมชีวภัณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมศัตรูพืช (3.03) และความสามารถในการเป็นวิทยากรของสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชที่ผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (2.80)

ตารางที่ 4.18 สรุประดับความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

N = 30

ช่วงระดับความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับความคิดเห็นมากที่สุด (4.21 – 5.00)	0	0.0
ระดับความคิดเห็นมาก (3.41 – 4.20)	11	36.7
ระดับความคิดเห็นปานกลาง (2.61 – 3.40)	19	63.3

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ร้อยละ 63.3 เห็นด้วยระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 36.7 เห็นด้วยระดับมาก

3.3 ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การศึกษาวเคราะห์ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรปรากฏตามตารางการที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

N = 30

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
						3.35 (0.867)	ปานกลาง	
1. ความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน	0 (0.0)	2 (6.7)	16 (53.3)	8 (26.7)	4 (13.3)	3.47 (0.819)	มาก	3
2. ความสามารถในการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	0 (0.0)	4 (13.3)	17 (56.7)	7 (23.3)	2 (6.7)	3.23 (0.774)	ปานกลาง	6

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3. ความเหมาะสม ต่อวิธีการถ่ายทอด ความรู้	0 (0.0)	4 (13.3)	20 (66.7)	5 (16.7)	1 (3.3)	3.10 (0.662)	ปานกลาง	9
4. ความสามารถในการ จัดกิจกรรมการ เรียนรู้อย่างเป็นขั้น เป็นตอน	0 (0.0)	4 (13.3)	15 (50.0)	6 (20.0)	5 (16.7)	3.40 (0.932)	ปานกลาง	4
5. ความสามารถในการ สร้างความรู้ เข้าใจแก่สมาชิก	0 (0.0)	3 (10.0)	13 (43.3)	8 (26.7)	6 (20.0)	3.57 (0.935)	มาก	2
6. ความต่อเนื่องใน การจัดกิจกรรม	0 (0.0)	6 (20.0)	16 (53.3)	6 (20.0)	2 (6.7)	3.13 (0.819)	ปานกลาง	8
7. ความสามารถในการ เป็นวิทยากรที่ เลี้ยง	0 (0.0)	2 (6.7)	16 (53.3)	3 (10.0)	9 (30.0)	3.70 (1.022)	มาก	1
8. ความสามารถในการ วางแผนการ จัดการศัตรูพืช	2 (6.7)	3 (10.0)	15 (50.0)	6 (20.0)	4 (13.3)	3.23 (1.040)	ปานกลาง	6
9. ความสามารถในการ ตัดสินใจ แก้ปัญหา	0 (0.0)	3 (10.0)	17 (56.7)	7 (23.3)	3 (10.0)	3.33 (0.802)	ปานกลาง	5

จากตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ปรากฏผล ดังนี้

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ภาพรวมสมาชิกมีความเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับปานกลาง (3.35) พบว่า ระดับความเห็นด้วยมาก ได้แก่ การเป็นวิทยากรพี่เลี้ยง (3.70) ความสามารถในการสร้างความเข้าใจแก่สมาชิก (3.57) และความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันกับสมาชิก ศจช. (3.47) ระดับความเห็นด้วยมาก ได้แก่ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน (3.40) ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา (3.33) ความสามารถในการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (3.23) ความสามารถในการวางแผนการจัดการศัตรูพืช (3.23) ความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม (3.13) และความเหมาะสมต่อวิธีการถ่ายทอดความรู้ (3.10)

ตารางที่ 4.20 สรุประดับความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

N = 30

ช่วงระดับความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับความคิดเห็นมากที่สุด (4.21 – 5.00)	5	16.7
ระดับความคิดเห็นมาก (3.41 – 4.20)	6	20.0
ระดับความคิดเห็นปานกลาง (2.61 – 3.40)	19	63.3

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 63.3 เห็นด้วยระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 20.0 เห็นด้วยระดับมาก และร้อยละ 16.7 เห็นด้วยระดับมากที่สุด

3.4 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกัลลิ้นทา

การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกัลลิ้นทา ปรากฏตามตารางการที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้อของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
หลักสูตรการ เรียนรู้ของ ศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน						3.15 (0.699)	ปานกลาง	1
1. หลักสูตรการ ผลิตขยาย ชีวภัณฑ์	0	0	7	8	15	4.03 (0.827)	มาก	1
1.1 การผลิตขยาย เชื้อรา ไตรโคเดอร์มา								
1.2 การผลิตขยาย เชื้อ ราบิวเวอร์เรีย	0	0	21	7	2	3.37 (0.615)	ปานกลาง	3
1.3 การผลิตขยาย เชื้อรา เมตาไรเซียม	0	1	17	11	1	3.40 (0.621)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้อของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2. หลักสูตรการ ผลิตขยายแมลง ศัตรูธรรมชาติ						2.62 (0.594)	ปานกลาง	4
2.1 การผลิตขยาย แมลง ทางหนีบ	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (20.0)	20 (66.7)	4 (13.3)	3.93 (0.582)	มาก	1
2.2 การผลิตขยาย มวนพิฆาต	0 (0.0)	7 (23.3)	21 (70.0)	2 (6.7)	0 (0.0)	2.83 (0.531)	ปานกลาง	2
2.3 การผลิตขยาย แมลงช้างปีกใส	2 (6.7)	21 (70.0)	7 (23.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	2.17 (0.531)	น้อย	3
2.4 การผลิตขยาย แตนเบียน บราคอน	18 (60.0)	8 (26.7)	4 (13.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.53 (0.730)	น้อยที่สุด	4
3. หลักสูตรการ ใช้พืชสมุนไพรใน การจัดการ ศัตรูพืช						3.19 (0.757)	ปานกลาง	3
3.1 สารสกัดจาก เมล็ดสะเดา	0 (0.0)	0 (0.0)	8 (26.7)	19 (63.3)	1 (3.3)	3.63 (0.669)	มาก	1
3.2 การใช้หาง ไหลในการควบคุม แมลงศัตรูพืช	0 (0.0)	3 (10.0)	21 (70.0)	6 (20.0)	0 (0.0)	3.10 (0.548)	ปานกลาง	2
3.3 การผลิตสาร สกัดตะไคร้หอม	2 (6.7)	10 (33.3)	12 (40.0)	3 (10.0)	3 (10.0)	2.83 (1.053)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
4. หลักสูตร กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ใน ศจช.						3.26 (0.768)	ปานกลาง	2
4.1 การสำรวจ สถานการณ์ ศัตรูพืช	0 (0.0)	3 (10.0)	19 (63.3)	6 (20.0)	2 (6.7)	3.23 (0.728)	ปานกลาง	1
4.2 ระบบ นิเวศวิทยาของ แมลงศัตรูพืช	0 (0.0)	5 (16.7)	21 (70.0)	3 (10.0)	1 (3.3)	3.00 (0.643)	ปานกลาง	3
4.3 การจัดการ ศัตรูพืชด้วยวิธี ผสมผสาน	0 (0.0)	2 (6.7)	18 (60.0)	4 (13.3)	6 (20.0)	3.47 (0.900)	มาก	2
4.4 การจัดการ แมลง และโรคพืชที่สำคัญ	0 (0.0)	2 (6.7)	20 (66.7)	4 (13.3)	4 (13.3)	3.33 (0.802)	ปานกลาง	4

จากตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปรากฏผล ดังนี้

การศึกษาวเคราะห์ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ภาพรวมสมาชิกมีความคิดเห็น ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (3.15) พบว่า ระดับความเห็นด้วยมาก ได้แก่ หลักสูตรหลักสูตรการผลิตขยายชีวภัณฑ์ (3.68) ระดับความเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ หลักสูตรกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรใน ศจช. (3.26) หลักสูตรการใช้พืชสมุนไพรในการจัดการศัตรูพืช (3.19) และหลักสูตรการผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ (2.62)

หลักสูตรการผลิตขยายชีวภัณฑ์ สมาชิกมีความคิดเห็นภาพรวม ในระดับเห็นด้วยมาก (3.68) พบว่า ระดับความเห็นด้วยมาก ได้แก่ หัวข้ออบรม การผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา (4.03) ระดับเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ หัวข้ออบรม การผลิตขยายเชื้อราเมตาไรเซียม (3.40) และหัวข้ออบรม การผลิตขยายเชื้อราบิวเวอร์เรีย (3.37)

หลักสูตรการผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ สมาชิกมีความคิดเห็นภาพรวม ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (2.62) พบว่า ระดับความเห็นด้วยมาก ได้แก่ หัวข้ออบรม การผลิตขยายแมลงหางหนีบ (3.93) ระดับความเห็นปานกลาง ได้แก่ หัวข้ออบรม การผลิตขยายมวนพิฆาต (2.83) ระดับความเห็นน้อย ได้แก่ หัวข้ออบรม การผลิตขยายแมลงช้างปีกใส (2.17) และระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด ได้แก่ หัวข้ออบรม การผลิตขยายแตนเบียนบราคอน (1.53)

หลักสูตรการใช้พืชสมุนไพรในการจัดการศัตรูพืช สมาชิกมีความคิดเห็นภาพรวม ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (3.19) พบว่า ระดับความเห็นด้วยมาก ได้แก่ หัวข้ออบรม สารสกัดจากเมล็ดสะเดา (3.63) ระดับความเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ หัวข้ออบรม การใช้หางไหลในการควบคุมแมลงศัตรูพืช (3.10) และหัวข้ออบรม การผลิตสารสกัดตะไคร้หอม (2.83)

หลักสูตรกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรใน ศจช. สมาชิกมีความคิดเห็นภาพรวม ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (3.26) พบว่า ระดับความเห็นด้วยมาก ได้แก่ หัวข้ออบรม การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (3.47) ระดับความเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ หัวข้ออบรม การจัดการแมลงและโรคพืชที่สำคัญ (3.33) หัวข้ออบรม การสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช (3.23) และหัวข้ออบรม ระบบนิเวศวิทยาของแมลงศัตรูพืช (3.00)

ตารางที่ 4.22 สรุประดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ช่วงระดับความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับความคิดเห็นมากที่สุด (4.21 – 5.00)	1	3.3
ระดับความคิดเห็นมาก (3.41 – 4.20)	6	20.0
ระดับความคิดเห็นปานกลาง (2.61 – 3.40)	20	66.7
ระดับความคิดเห็นน้อย (1.81 – 2.60)	3	10.0
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด (1.00 – 1.80)	0	0.0

N = 30

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้ออกของศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 66.7 เห็นด้วยระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 20.0 เห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 10.0 เห็นด้วยระดับน้อย และร้อยละ 3.3 เห็นด้วยระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหา เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

การศึกษาปัญหา เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นการจัดทำแผนการดำเนินงานศูนย์ฯ
2. ประเด็นการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ
3. ประเด็นการสร้างและการเชื่อมโยงเครือข่าย
4. ประเด็นการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ประเด็นการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์

การศึกษาปัญหา เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ปรากฏตามตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน / ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน						3.15 (0.699)	ปานกลาง	4
1. การจัดทำแผนการดำเนินงานศูนย์	2 (6.7)	6 (20.0)	18 (60.0)	4 (13.3)	0 (0.0)	2.81 (0.746)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1.1 การร่วม กำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	1 (3.3)	5 (16.7)	23 (76.7)	1 (3.3)	0 (0.0)	2.80 (0.761)	ปานกลาง	2
1.2 การรับการ ถ่ายทอดความรู้/ ฝึกปฏิบัติตาม กระบวนการ โรงเรียน เกษตรกร	1 (3.3)	5 (16.7)	23 (76.7)	1 (3.3)	0 (0.0)	2.80 (0.761)	ปานกลาง	2
1.3 การ ปฏิบัติการใน แปลงติดตาม สถานการณ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	3 (10.0)	3 (10.0)	23 (76.7)	1 (3.3)	0 (0.0)	2.80 (0.551)	ปานกลาง	4
1.4 การวางแผน การผลิตขยายชีว ภัณฑ์	2 (6.7)	7 (23.3)	15 (50.0)	4 (13.3)	4 (13.3)	2.73 (0.691)	ปานกลาง	1

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2. การจัดการ ศัตรูพืชและการ ให้บริการ						3.11 (0.740)	ปานกลาง	1
2.1 การเตือนการ ระบาด ข้อมูลที่ บันทึกได้จากแปลง ติดตามสถานการณ์	0 (0.0)	3 (10.0)	25 (83.3)	2 (6.7)	0 (0.0)	2.97 (0.414)	ปานกลาง	2
2.2 การให้บริการ วินิจฉัยศัตรูพืชแก่ เกษตรกรและ ชุมชนที่มีปัญหา	1 (3.3)	5 (16.7)	18 (60.0)	6 (20.0)	0 (0.0)	2.97 (0.718)	ปานกลาง	2
2.3 การให้บริการ ตรวจวิเคราะห์ สารพิษตกค้างแก่ เกษตรกรที่มา ขอรับบริการ	0 (0.0)	6 (20.0)	12 (40.0)	7 (23.3)	5 (16.7)	3.57 (1.104)	มาก	1
2.4 การบริการ ข้อมูลเกี่ยวกับ ศัตรูพืชโดยศูนย์ จัดการศัตรูพืช ชุมชน	0 (0.0)	5 (16.7)	23 (76.7)	1 (3.3)	1 (3.3)	2.93 (0.583)	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3. การสร้างและ เชื่อมโยงเครือข่าย						3.05 (0.642)	ปานกลาง	2
3.1 การสร้าง เครือข่ายจัดการ ศัตรูพืชในชุมชนให้ เกิดความร่วมมือ	0 (0.0)	3 (10.0)	17 (56.7)	9 (30.0)	1 (3.3)	2.80 (0.551)	ปานกลาง	1
3.2 การพัฒนา เกษตรกรในชุมชน ด้านการจัดการ ศัตรูพืชและด้าน การเกษตร	0 (0.0)	5 (16.7)	22 (73.3)	2 (6.7)	1 (3.3)	2.97 (0.615)	ปานกลาง	3
3.3 การจัดแหล่ง เรียนรู้ให้เกษตรกร/ บุคคลทั่วไป/ สมาชิกศูนย์อื่น	0 (0.0)	6 (20.0)	22 (73.3)	2 (6.7)	0 (0.0)	2.87 (0.507)	ปานกลาง	4
3.4 การจัดเวที เสวนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้	0 (0.0)	5 (16.7)	19 (63.3)	4 (13.3)	2 (6.7)	3.10 (0.759)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{x} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
4. การบูรณาการ กับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง						2.95 (0.678)	ปานกลาง	3
4.1 ร่วมกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	3 (10.0)	10 (33.3)	15 (50.0)	2 (6.7)	0 (0.0)	2.53 (0.776)	น้อย	4
4.2 ร่วมกับ คณะกรรมการ และสมาชิกศูนย์	0 (0.0)	10 (33.3)	18 (60.0)	2 (6.7)	0 (0.0)	2.73 (0.583)	ปานกลาง	3
4.3 ร่วมกับ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการ เกษตร	0 (0.0)	3 (10.0)	23 (76.7)	4 (13.3)	0 (0.0)	3.07 (0.450)	ปานกลาง	2
4.4 ร่วมกับ ภาคเอกชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	0 (0.0)	3 (10.0)	14 (46.7)	9 (30.0)	4 (13.3)	3.47 (0.863)	มาก	1

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

N = 30

ประเด็นความ คิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					\bar{X} (SD.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
5. การเผยแพร่ และ ประชาสัมพันธ์						2.55 (0.792)	น้อย	5
5.1 สร้างความ เข้าใจอันดีต่อกัน ของสมาชิก	4 (13.3)	10 (33.3)	14 (76.7)	2 (6.7)	0 (0.0)	2.33 (0.884)	น้อย	4
5.2 การประชุมฯ ประจำ สัมพันธ์ ผ่านหอ กระจายข่าว	6 (20.0)	10 (33.3)	12 (40.0)	2 (6.7)	0 (0.0)	2.73 (0.785)	ปานกลาง	1
5.3 สถานการณ์ ศัตรูพืชเทคโนโลยี ด้านการจัดการ ศัตรูพืช	3 (10.0)	5 (16.7)	19 (63.3)	3 (10.0)	0 (0.0)	2.67 (0.711)	ปานกลาง	2
5.4 การ ประชาสัมพันธ์วัน จัดอบรมถ่ายทอด ความรู้งานวัน สาธิต	3 (10.0)	5 (16.7)	21 (70.0)	1 (3.3)	0 (0.0)			

จากตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ปรากฏผลดังนี้

ประเด็นปัญหาของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ภาพรวมสมาชิกมีปัญหาระดับปานกลาง (2.89) พบว่า การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ (3.11) มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย (3.05) การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2.95)

การจัดทำแผนการดำเนินงานศูนย์ฯ (2.82) และการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (2.55) มีปัญหาน้อยที่สุด

การจัดการแผนการดำเนินงานศูนย์ ประเด็นปัญหาของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันตา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2.81) พบว่า ระดับปัญหาปานกลาง ได้แก่ การวางแผนการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์ (2.90) การร่วมกำหนดหลักสูตรตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง (2.80) การรับการถ่ายทอดความรู้/ฝึกปฏิบัติตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร (2.80) และการปฏิบัติการในแปลงติดตามสถานการณ์ (2.73)

การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ ประเด็นปัญหาของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.11) พบว่า ระดับปัญหามาก ได้แก่ การให้บริการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างแก่เกษตรกรที่มาขอรับบริการ (3.57) ปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่ การเตือนการระบาด ข้อมูลที่บันทึกได้จากแปลงติดตามสถานการณ์ (2.97) การให้บริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกรและชุมชนที่มีปัญหา (2.97) และการบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืชโดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (2.93)

การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย ประเด็นปัญหาของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.05) พบว่า ปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่ การสร้างเครือข่ายจัดการศัตรูพืชในชุมชน ให้เกิดความร่วมมือ (3.27) การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (3.10) การพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการศัตรูพืชและด้านการเกษตร (2.98) และการจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไป/สมาชิกศูนย์อื่น (2.87)

การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเด็นปัญหาของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2.95) พบว่า ปัญหาระดับมาก ได้แก่ ร่วมกับภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3.47) ปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร (3.07) ร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์ (2.73) และปัญหาระดับน้อย ได้แก่ การร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (2.53)

การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ ประเด็นปัญหาของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (2.55) พบว่า ปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่ สถานการณ์ศัตรูพืช เทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืช (2.73) และการประชาสัมพันธ์วันจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ งานวันสาธิต (2.67) ปัญหาระดับน้อย ได้แก่ สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันของสมาชิก (2.47) และการประชุมฯ ประชาสัมพันธ์ ผ่านหอกระจายข่าว (2.33)

ตารางที่ 4.24 สรุประดับความคิดเห็นต่อปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันทา

N = 30

ช่วงระดับความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับความคิดเห็นมากที่สุด (4.21 – 5.00)	0	0.0
ระดับความคิดเห็นมาก (3.41 – 4.20)	1	3.3
ระดับความคิดเห็นปานกลาง (2.61 – 3.40)	26	86.7
ระดับความคิดเห็นน้อย (1.81 – 2.60)	2	6.7
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด (1.00 – 1.80)	1	3.3

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา ร้อยละ 86.7 เห็นด้วยระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 6.7 เห็นด้วยระดับน้อย และร้อยละ 3.3 เห็นด้วยระดับมาก และเห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

5.1 การจัดเวทีเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

การจัดเวทีเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ สถานที่ คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แปรลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การบริหารจัดการศัตรูพืช การบูรณาการและสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีเป้าหมายการจัดเวทีสนทนาคณะกรรมการ และสมาชิก จำนวน 30 คน โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็ง (strength) จุดอ่อน (weakness) โอกาส (opportunity) และอุปสรรค (threat) โดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม รายละเอียดตามตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 การจัดเวทีเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของศูนย์จัดการศัตรูพืช
ชุมชนตำบลกลันตา

จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้การผลิตชีวภัณฑ์ 2. สามารถจัดการโรคแมลงศัตรูพืชเบื้องต้นได้ 3. มีความรู้ความสามารถในการผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองอย่างมีประสิทธิภาพ 4. วางแผนผลิตตามปฏิทินการปลูกพืชอย่างเหมาะสม 5. มีความรู้ในการพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช 6. สถานที่ตั้ง ศจช. อยู่ในแหล่งชุมชน มีการคมนาคมสะดวก 7. สถานที่สำหรับการผลิตขยายชีวภัณฑ์เหมาะสม มีการป้องกันการปนเปื้อน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลิตสารชีวภัณฑ์ยังไม่ต่อเนื่อง 2. ขาดการวางแผนการผลิต ทำให้ไม่สามารถนำสารชีวภัณฑ์ไปใช้ทันเวลา 3. บางครั้งหัวเชื้อที่ได้รับสนับสนุนไม่มีประสิทธิภาพ 4. วัสดุ/อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ 5. กองทุนในการบริหารจัดการยังไม่เพียงพอ 6. สมาชิกมีภาระงานหลายหน้าที่
โอกาส (Opportunity : O)	อุปสรรค (Threats : T)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้รับการสนับสนุนสารชีวภัณฑ์ 2. ได้รับการอบรมให้ความรู้จากสำนักงานเกษตรฯ 3. มีการประกวดผลงานของ ศจช. ส่งผลให้กลุ่มมีการพัฒนา 4. มีการจัดนิทรรศการ เผยแพร่ความรู้นอกชุมชน 5. การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย 6. เกษตรกรหันมาสนใจและใช้ชีวภัณฑ์เพิ่มขึ้น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลิตแล้วไม่ได้นำไปใช้ (ฝนทิ้งช่วง) 2. ใช้สารชีวภัณฑ์เห็นผลช้า/ไม่ทันใจ 3. การนำไปใช้มีขั้นตอนยุ่งยาก 4. ไม่สามารถผลิตชีวภัณฑ์ได้ครั้งละมาก ๆ หากผลิตมากก็ไม่มีการเก็บรักษาที่เหมาะสม 5. การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายมีน้อย

5.2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

5.2.1 ด้านองค์ประกอบศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

- 1) สนับสนุนให้มีวัสดุอุปกรณ์การผลิตขยายชีวภัณฑ์ให้เพียงพอและพร้อมใช้งานอย่างต่อเนื่อง มีสถานที่ผลิตขยายและเก็บรักษาชีวภัณฑ์อย่างเหมาะสมและเพียงพอ
- 2) มอบบทบาทหน้าที่ให้แก่สมาชิกทุกคน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม
- 3) ส่งเสริมการรวมหุ้นของสมาชิก เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในศูนย์ และนำไปต่อยอดหารายได้มาหมุนเวียนใช้ในการดำเนินกิจกรรม

5.2.2 ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

- 1) บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมตามความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 2) การกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม ควรเป็นหลักสูตรที่มาจากความต้องการของสมาชิกศูนย์ สามารถนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่ เวลาการฝึกอบรมต้องสั้น กระชับ สามารถสาธิตและเรียนรู้ได้จริง เพื่อให้สมาชิกเกิดความชำนาญ สามารถเรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและชุมชนได้

5.2.3 ด้านบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการดำเนินการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- 1) ควรบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน โดยขับเคลื่อนเป็นคำสั่งคณะทำงานหรือคณะกรรมการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันอย่างชัดเจน กำหนดแผนปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อให้ช่วยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น
- 2) เชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศที่ทันสมัยให้สมาชิกและเกษตรกรเข้าร่วม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูลการส่งเสริมการเกษตรและข้อมูลความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็น
- 3) ส่งเสริมการรวบรวมผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อจำหน่าย และจัดสรรรายได้ อย่างยุติธรรม

5.2.4 ด้านการนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไปใช้ประโยชน์

- 1) จัดทำปฏิทินการปลูกพืชที่เป็นพืชหลักของศูนย์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตพืช และวางแผนการผลิตขยายชีวภัณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมป้องกันกำจัดศัตรูพืช

2) จัดให้มีการศึกษาดูงานในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ประสบผลสำเร็จเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้เห็นกรณีตัวอย่าง ทำให้เกิดความเชื่อมั่น การยอมรับและนำขยายผลอย่างแพร่หลายต่อไป

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา 2) สภาพการจัดการศัตรูพืชของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา 3) กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา 4) ปัญหา เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา และ5) ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 ราย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) มีทั้งปลายปิดและปลายเปิด แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลพื้นฐานสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา (2) ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา (3) ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา (4) ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา และ 2) การจัดเวทีสนทนาร่วมกับคณะกรรมการ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา จำนวนทั้งสิ้น 30 ราย วิเคราะห์ จุดแข็ง (strength) จุดอ่อน (weakness) โอกาส(opportunity) และอุปสรรค (threat) แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทดสอบเครื่องมือกับเกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 45 ราย ในจังหวัดบุรีรัมย์

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการสัมภาษณ์ประชากรจำนวน 30 ราย
- 2) จัดเวทีสนทนาร่วมกับคณะกรรมการ และสมาชิกศูนย์ฯ จำนวน 30 ราย เก็บข้อมูลโดยการจัดเวทีสนทนาร่วมกับประธานหรือตัวแทน วิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยวิธี SWOT analysis

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันตา

- 1) สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า สมาชิกร้อยละ 63.3 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.43 ปี ร้อยละ 40.0 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 39.67 ปี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกศูนย์ฯ เฉลี่ย 6.43 ปี สมาชิกร้อยละ 30.0 ดำรงตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- 2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีรายได้ของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 125,833.33 บาท มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.53 คน และเป็นแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 3.03 คน ประกอบอาชีพหลักทำนาและมีอาชีพรองทำสวน ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกศูนย์ฯ ปลูกข้าวเป็นพืชชนิดหลัก โดยมีพื้นที่ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 21.08 ไร่
- 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นความรู้ ความสามารถของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ได้แก่ การผลิตขยายสารชีวภัณฑ์ (3.83) มีระดับความรู้ความสามารถสูงสุด รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.60) ความสะดวกหรือรันในตัวเองเพื่อการพัฒนา ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (3.47) ได้แก่ การสำรวจและเก็บข้อมูลแปลงติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืช (3.37) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน (3.27) การถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (3.20) การบริหารจัดการศัตรูพืชด้วยตนเอง (3.13) การประชาสัมพันธ์เตือนการระบาดของศัตรูพืช (3.10) การพยายามค้นหาข้อมูลหาสาเหตุความผิดปกติของพืชและการจัดการ (3.03) การวินิจฉัยศัตรูพืช (2.93) การแนะนำการ

วินิจฉัยและการจัดการศัตรูพืช (2.77) การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ (2.70) และการกำหนดหรือระบุวิธีการจัดการศัตรูพืชแต่ละชนิด (2.67) มีระดับความรู้ ความสามารถต่ำสุด

1.3.2 ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

พบว่า สมาชิกศูนย์ฯ ร้อยละ 60.0 มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 33.3 มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 6.7 มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.3.3 ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

1) *ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐาน* ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา พบว่า สมาชิกมีระดับความคิดเห็นภาพรวมในระดับมาก (3.80) มีห้องน้ำ มีความพร้อมต่อการให้บริการ (4.87) มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยสูงสุด รองลงมาคือ สามารถเดินทางสะดวก มีสถานที่พร้อมสำหรับจอดรถ (4.77) และการมีความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ ในการตรวจสอบพืชตกค้างเบื้องต้น (2.67) มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยสุด

2) *ความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์* ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา พบว่า สมาชิกมีระดับความคิดเห็นภาพรวมในระดับปานกลาง (3.08) การวางแผนป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (3.57) มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยสูงสุด รองลงมาคือ ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของสมาชิก ศจช. แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ และผู้ที่สนใจ (3.33) และความสามารถในการเป็นวิทยากรของสมาชิก ศูนย์จัดการศัตรูพืชที่ผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (2.80) มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยสุด

3) *ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร* พบว่า สมาชิกมีระดับความคิดเห็นภาพรวมในระดับปานกลาง (3.35) การเป็นวิทยากรที่เลี้ยง (3.70) มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยสูงสุด รองลงมาคือ ความสามารถในการสร้างความเข้าใจแก่สมาชิก (3.57) และความเหมาะสมต่อวิธีการถ่ายทอดความรู้ (3.10) มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยสุด

4) *ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้* ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา พบว่า สมาชิกมีระดับความคิดเห็นภาพรวมในระดับปานกลาง (3.15) หลักสูตรหลักสูตร การผลิตขยายชีวภัณฑ์ (3.68) มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยสูงสุด รองลงมาคือ หลักสูตรกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรใน ศจช. (3.26) และหลักสูตรการผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ (2.62) มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยสุด

1.3.4 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา พบว่า ภาพรวมประเด็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (2.89) โดยการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ (3.11) มีระดับปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย (3.05) และการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (2.55) มีระดับปัญหาน้อยสุด

1.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงาน ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

1) **จุดแข็ง** พบว่า สมาชิกสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้การผลิตขยายชีวภัณฑ์ได้ สามารถจัดการโรคแมลงศัตรูพืชเบื้องต้นได้ มีความรู้ความสามารถในการผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองอย่างมีประสิทธิภาพ วางแผนผลิตตามปฏิทินการปลูกพืชอย่างเหมาะสม มีความรู้ในการพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช สถานที่ตั้ง ศจช. อยู่ในแหล่งชุมชน มีการคมนาคมสะดวก และสถานที่สำหรับการผลิตขยายชีวภัณฑ์ เหมาะสม มีการป้องกันการปนเปื้อน

2) **จุดอ่อน** พบว่า ผลิตภัณฑ์ยังไม่ต่อเนื่อง ขาดการวางแผนการผลิต ทำให้ไม่สามารถนำสารชีวภัณฑ์ไปใช้ทันเวลา บางครั้งหัวเชื้อที่ได้รับสนับสนุนไม่มีประสิทธิภาพ วัสดุ/อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ กองทุนในการบริหารจัดการยังไม่เพียงพอ และสมาชิกมีภาระงานหลายหน้าที่

3) **โอกาส** พบว่า ได้รับการสนับสนุนสารชีวภัณฑ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับการอบรมให้ความรู้จากสำนักงานเกษตรฯ มีการประกวดผลงานของ ศจช. ส่งผลให้กลุ่มมีการพัฒนา มีการจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้นอกชุมชน การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เกษตรกรหันมาสนใจและใช้ชีวภัณฑ์เพิ่มขึ้น

4) **อุปสรรค** พบว่า ผลิตแล้วไม่ได้นำไปใช้ (ฝนทิ้งช่วง) ใช้สารชีวภัณฑ์เห็นผลช้า/ไม่ทันใจ การนำไปใช้มีขั้นตอนยุ่งยาก ไม่สามารถผลิตชีวภัณฑ์ได้ครั้งละมาก ๆ หากผลิตมากก็ไม่มีการเก็บรักษาที่เหมาะสม การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายมีน้อย

1.3.6 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

1) ด้านองค์ประกอบศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

(1) สนับสนุนให้มีวัสดุอุปกรณ์การผลิตขยายชีวภัณฑ์ให้เพียงพอและพร้อมใช้งานอย่างต่อเนื่อง มีสถานที่ผลิตขยายและเก็บรักษาชีวภัณฑ์อย่างเหมาะสมและเพียงพอ

(2) มอบบทบาทหน้าที่ให้แก่สมาชิกทุกคน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

(3) ส่งเสริมการรวมหุ้นของสมาชิก เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในศูนย์ และนำไปต่อยอดหารายได้มาหมุนเวียนใช้ในการดำเนินกิจกรรม

2) ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลลันทา

(1) บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการมีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมตามความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง

(2) การกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม ควรเป็นหลักสูตรที่มาจากความต้องการของสมาชิกศูนย์ สามารถนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่ เวลาการฝึกอบรมต้องสั้น กระชับ สามารถสาธิตและเรียนรู้ได้จริง เพื่อให้สมาชิกเกิดความชำนาญ สามารถเรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและชุมชนได้

3) ด้านบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการดำเนินการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

(1) ควรบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน โดยขับเคลื่อนเป็นคำสั่งคณะทำงานหรือคณะกรรมการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันอย่างชัดเจน กำหนดแผนปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อให้ช่วยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

(2) เชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศที่ทันสมัย ให้สมาชิกและเกษตรกรเข้าร่วม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูลการส่งเสริมการเกษตรและข้อมูลความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็น

(3) ส่งเสริมการรวบรวมผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อจำหน่าย และจัดสรรรายได้อย่างยุติธรรม

4) ด้านการนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไปใช้ประโยชน์

(1) จัดทำปฏิทินการปลูกพืชที่เป็นพืชหลักของศูนย์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตพืช และวางแผนการผลิตขยายชีวภัณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมป้องกันกำจัดศัตรูพืช

(2) จัดให้มีการศึกษาดูงานในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้เห็นกรณีตัวอย่าง ทำให้เกิดความเชื่อมั่น การยอมรับและนำขยายผลอย่างแพร่หลายต่อไป

2. อภิปรายผล

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา พบว่า สมาชิกร้อยละ 63.3 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.43 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นมากที่สุดร้อยละ 40.0 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพศาล แก้วบุตรดี (2564) พบว่า สมาชิกมีประสบการณ์ในการทำเกษตร 36 - 40 ปี มากสุด ที่ร้อยละ 33.3 และเป็นสมาชิกในระยะเวลา 7 ปี มากสุด ร้อยละ 66.3 สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.53 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.03 คน ประกอบอาชีพหลักโดยการทำนามากที่สุด ร้อยละ 100.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 21.08 ไร่ สอดคล้องกับ ทองสา ทองหนองยาง (2558: 108) เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก ประกอบอาชีพอยู่ในชุมชน มีการทำการเกษตรมาตั้งแต่อายุน้อย และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกที่เริ่มก่อตั้ง ศจช. พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 56.7 โดยดำรงตำแหน่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 30.0 ดังนั้น สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าครึ่งไม่มีตำแหน่งใดๆ ในสังคม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารุณี ลายหงษ์ (2558 : 96)

2.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีรายได้ของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 125,833.33 บาท เนื่องจากการทำนาปลูกข้าวเป็นหลักและไม่ได้อยู่ในเขตชลประทาน ซึ่งถือได้ว่ามีรายได้ค่อนข้างต่ำ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารุณี ลายหงษ์ (2559 : 103) พบว่า เกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 203,052.76 เนื่องจากเกษตรกรเกือบครึ่งมีการประกอบอาชีพรองที่หลากหลายนอกเหนือจากการทำนา ทั้งการทำสวน และการปศุสัตว์ เป็นต้น ทำให้เกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตรต่อปีสูง

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกร้อยละ 66.7 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถในระดับปานกลาง โดยสมาชิกมีความรู้ ความสามารถในเรื่องการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์มากที่สุด เนื่องจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดและเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ จัดอบรมสมาชิกในการผลิตขยายชีวภัณฑ์เป็นประจำ เพราะสามารถนำไปใช้ป้องกันและกำจัดโรคแมลงศัตรูพืชในพื้นที่ได้ดี ประกอบกับมีวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่าย มีหัวเชื้อสนับสนุนจากทางราชการที่มีคุณภาพและมีแหล่งผลิตหัวเชื้อชีวภัณฑ์จำหน่าย ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทองสา ทองหนองยาง (2558 : 109) พบว่า กรรมการศูนย์ร้อยละ 76.44 มีความรู้ในระดับมาก เนื่องจากการจัดตั้งศูนย์ จะต้องมีการจัดอบรมเกษตรกรก่อนจะดำเนินการจึงทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ นอกจากนี้ยังพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ยังมีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และความกระตือรือร้นในตัวเองเพื่อการพัฒนา ศูนย์จัดการศัตรูพืช

ชุมชน ในระดับมาก ซึ่งเป็นความรู้ความสามารถที่ยังไม่สามารถนำไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรรายอื่นได้ เนื่องจากเป็นความรู้ความสามารถส่วนบุคคล

2.4 ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตำบลกลันตา ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกร้อยละ 80.0 เห็นด้วยระดับมาก ในประเด็นความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐาน ร้อยละ 63.3 เห็นด้วยระดับปานกลาง ในประเด็นความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 63.3 เห็นด้วยระดับปานกลาง ในประเด็นความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 66.7 เห็นด้วยระดับปานกลาง ในประเด็นความคิดเห็นต่อหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เนื่องจากสถานที่มีความเหมาะสม อยู่ในแหล่งชุมชน เดินทางสะดวก มีห้องน้ำพร้อมบริการ มีวัสดุอุปกรณ์ที่พร้อมในการดำเนินกิจกรรม อีกทั้งสมาชิกยังได้รับการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้จนเกิดทักษะและความชำนาญ มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตขยายและการนำไปใช้ สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง และยังสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกและผู้สนใจได้

2.5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกร้อยละ 86.7 แสดงความคิดเห็นประเด็นปัญหาปานกลาง ระดับค่าเฉลี่ย 3.15 โดยสมาชิกแสดงความคิดเห็นประเด็นปัญหาการจัดการศัตรูพืชและการให้บริการสูงสุด ระดับค่าเฉลี่ย 3.11 เนื่องจาก ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนขาดอุปกรณ์ในการให้บริการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างแก่เกษตรกรที่มาขอรับบริการ ซึ่งหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ไม่มีงบประมาณในสนับสนุน ส่งผลให้ขาดอุปกรณ์ในการตรวจวิเคราะห์

การวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตาด้วย SWOT analysis จึงได้แนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) สนับสนุนให้มีวัสดุอุปกรณ์การผลิตขยายชีวภัณฑ์ให้เพียงพอและพร้อมใช้งานอย่างต่อเนื่อง มีสถานที่ผลิตขยายและเก็บรักษาชีวภัณฑ์อย่างเหมาะสมและเพียงพอ 2) มอบบทบาทหน้าที่ให้แก่สมาชิกทุกคน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม 3) ส่งเสริมการรวมหุ้นของสมาชิก เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในศูนย์ และนำไปต่อยอดหารายได้มาหมุนเวียนใช้ในการดำเนินกิจกรรม 4) บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมตามความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง 5) การกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม ควรเป็นหลักสูตรที่มาจากความต้องการของสมาชิกศูนย์ สามารถนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่ เวลาการฝึกอบรมต้องสั้น กระชับ สามารถสาธิตและเรียนรู้ได้จริง เพื่อให้สมาชิกเกิดความชำนาญสามารถเรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและชุมชนได้ 6) ควรบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน โดยขับเคลื่อนเป็นคำสั่งคณะกรรมการหรือ

คณะกรรมการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันอย่างชัดเจน กำหนดแผนปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อให้ช่วยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น 7) เชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศที่ทันสมัยให้สมาชิกและเกษตรกรเข้าร่วม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูลการส่งเสริมการเกษตรและข้อมูลความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็น 8) ส่งเสริมการรวบรวมผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อจำหน่ายและจัดสรรรายได้อย่างยุติธรรม 9) จัดทำปฏิทินการปลูกพืชที่เป็นพืชหลักของศูนย์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตพืช และวางแผนการผลิตขยายชีวภัณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมป้องกันกำจัดศัตรูพืช 10) จัดให้มีการศึกษาดูงานในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ประสบผลสำเร็จเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้เห็นกรณีตัวอย่าง ทำให้เกิดความเชื่อมั่น การยอมรับและนำขยายผลอย่างแพร่หลายต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

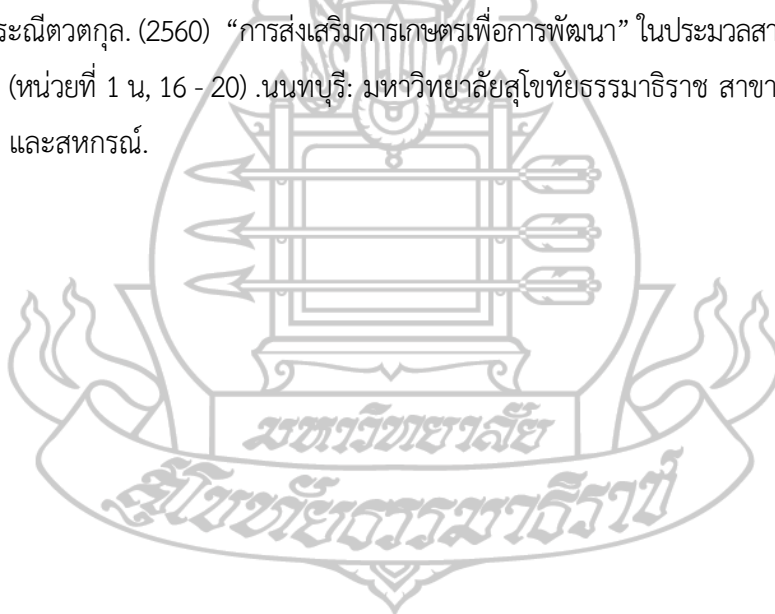
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

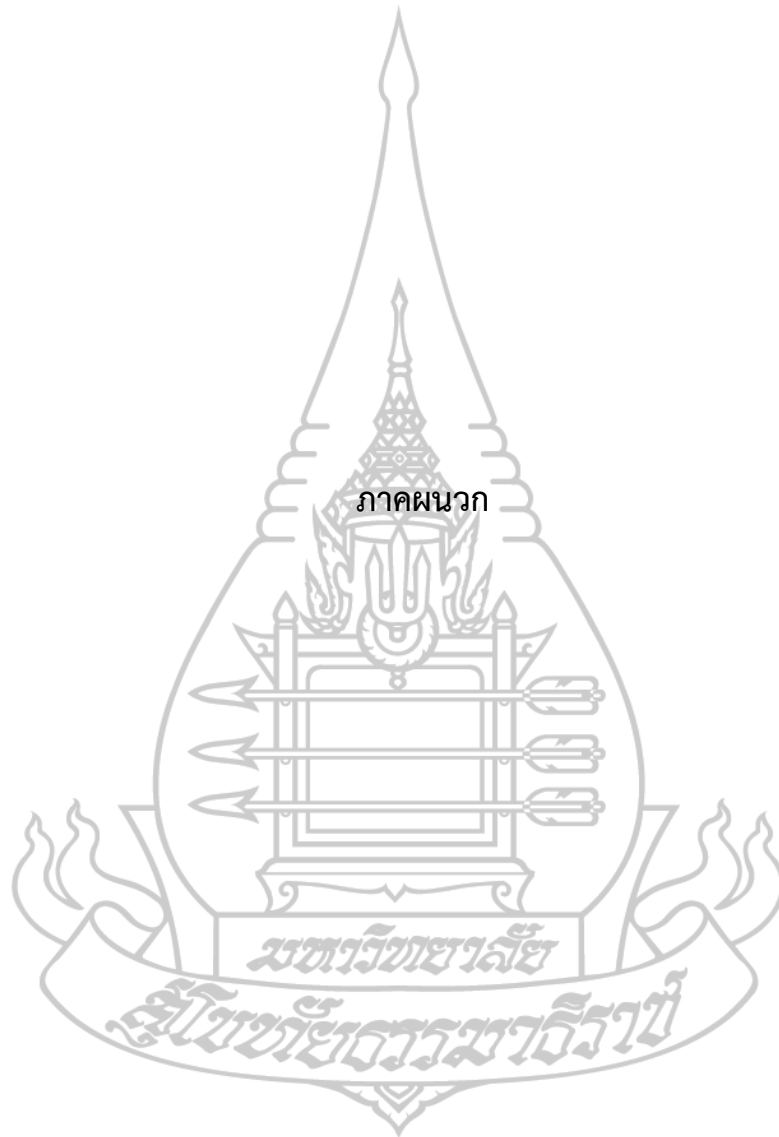
บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) : สำนักเศรษฐกิจการเกษตร.*
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัย (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย.
- _____. (2563). *การใช้เชื้อจุลินทรีย์ (ชีวภัณฑ์) ในการควบคุมศัตรูพืช (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560). สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี.*
- _____. (2559). *คู่มือโรงเรียนเกษตรกรเพื่อการจัดการศัตรูพืช ด้วยวิธีผสมผสาน (ฉบับปรับปรุง). กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย.*
- _____. (2557). *ศัตรูธรรมชาติ และจุลินทรีย์ที่สำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง ปี 2555). กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี.*
- _____. (2559). *แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมสหกรณ์ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579). กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.*
- _____. (2563). *รายงานประจำปี 2563. สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ กรมส่งเสริมการเกษตร.*
- _____. (2564). *รายงานประจำปี 2564. สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ กรมส่งเสริมการเกษตร.*
- _____. (2558). *รายงานประจำปี กรมส่งเสริมการเกษตร (2558). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.*
- _____. (2561) *เอกสารภาคผนวกประกอบการดำเนินกิจกรรม การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ภายใต้โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประจำปีงบประมาณ 2562. กลุ่มส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอารักขาพืชและดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร.*
- _____. (2562). *รายงานประจำปี กรมส่งเสริมการเกษตร (2562). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.*
- _____. (2563). *รายงานประจำปี กรมส่งเสริมการเกษตร (2563). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.*
- _____. (2564). *รายงานประจำปี กรมส่งเสริมการเกษตร (2564). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.*
- _____. (2565) *เอกสารประกอบ การประชุมชี้แจงการขับเคลื่อนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผ่านระบบการประชุมทางไกลออนไลน์ (Conference). วันที่ 28 มกราคม 2565 เวลา 9.30 – 12.00 น. หัวข้อเรื่อง การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนกับโรงเรียนเกษตร*

- _____ . (2563) แผนปฏิบัติการราชการกรมส่งเสริมการเกษตร ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) กรมส่งเสริมการเกษตร.
- _____ . (2561). คู่มือการจัดการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ปรีวัตร ไพโรศรีจันทร์ และพิชัย ทองดีเลิศ. (2558). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืช ตำบลปราณบุรี อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีที่ 46 ฉบับที่ 3 (พิเศษ) กันยายน-ธันวาคม 2558.
- ทองสา ทองหนองยาง. (2558). การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พันธ์จิตต์ สีเหนียง, โขटना ลิมสอน, เสาวลักษณ์ ฤทธิอนันต์ชัย และชัยกร สีเหนียง. (2557). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ระบบส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทย: กรณีศึกษาพื้นที่ภาคกลาง. วารสารวิชาการ, (7)3, 601-612
- พนิดา นันตะหน้อย. (2558). การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี.
- ไพศาล แก้วบุตรดี. (2564). แนวทางพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- แมนชาติ บัวทอง. (2559). การวิเคราะห์และกลั่นกรองงาน ที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานรัฐมนตรี, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- รัฐยา กลั่นจ้อย. (2556). การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วิลาสินี ภูเจริญยศ. (2557). การวิเคราะห์แบบ SWOT เกี่ยวกับทัศนคติของการนำพระพุทธศาสนามาใช้ในการรักษาทางจิตเวชของจิตแพทย์ไทย. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 57(1), 111-124.
- วีระพล บุญสมภพ. (2551). การวิเคราะห์ SWOT ของอุตสาหกรรมน้ำตาลในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต).(เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- วารุณี ภายหลัง. (2558). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดสระบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ. (2555). *ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมาจังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วรรัตน์ สุตชา. (2561). *การยอมรับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการผลิตข้าวนาปี ของเกษตรกรในจังหวัดกาฬสินธุ์*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สวณีย์ เสริมสุข. (2555). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการกำหนดกลยุทธ์ของครู พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการได้รับการจ้างงานของ นักเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้สวอท (SWOT)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต) มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ สีสังข์. (2558). *การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุวรรณ ประณีตวตกุล. (2560) “การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา” ในประมวลสาระชุดวิชา 91720 (หน่วยที่ 1 น, 16 - 20) .นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ และสหกรณ์.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์สำหรับคณะกรรมการ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
เรื่อง แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันหา
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

เรื่อง แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน สภาพทางสังคม เศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

ข้อมูลด้านพื้นฐาน สภาพทางสังคม

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. การศึกษาระดับสูงสุด

() 1. ไม่ได้รับการศึกษา	() 2. ประถมศึกษาตอนต้น
() 3. ประถมศึกษาตอนปลาย	() 4. มัธยมศึกษาตอนต้น
() 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	() 6. อนุปริญญา หรือเทียบเท่า (ปวส.)
() 7.ปริญญาตรี	() 8. อื่น ๆ (ระบุ)
4. ทำการเกษตรมาแล้วเป็นเวลา.....ปี
5. การเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นเวลา.....ปี.....เดือน
6. การดำรงตำแหน่งใดในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 6.1 ไม่เป็น	() 6.2 เป็น โปรตระบุดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() 6.2.1 กำนัน	() 6.2.2 นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
() 6.2.3 สมาชิก อบต./เทศบาล	() 6.2.4 ผู้ใหญ่บ้าน
() 6.2.5 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	() 6.2.6 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
() 6.2.7 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	() 6.2.8 อื่น ๆ (ระบุ)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

7. รายได้ครัวเรือน.....บาทต่อปี
8. สมาชิกในครัวเรือนมีทั้งหมด (รวมตัวท่าน) จำนวน.....คน
9. สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร จำนวน.....คน
10. การประกอบอาชีพหลักของท่าน (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)
☐ 10.1 ทำนา	☐ 10.2 ทำไร่
☐ 10.3 ทำสวน	☐ 10.4 เลี้ยงสัตว์
☐ 10.5 ประมง	☐ 10.6 รับราชการ
☐ 10.7 รัฐวิสาหกิจ	☐ 10.8 บริษัท (มีเงินเดือนประจำ)
☐ 10.9 ค้าขาย	☐ 10.10 รับจ้างทั่วไป
☐ 10.11 อื่น ๆ (ระบุ)	
11. การประกอบอาชีพรองของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 11.1 ไม่มี
- 11.2 มี โปรตรระบุ ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 11.2.1 ทำนา	☐ 11.2.2 ทำไร่
☐ 11.2.3 ทำสวน	☐ 11.2.4 เลี้ยงสัตว์
☐ 11.2.5 ประมง	☐ 11.2.6 รับราชการ
☐ 11.2.7 รัฐวิสาหกิจ	☐ 11.2.8 บริษัท (มีเงินเดือนประจำ)
☐ 11.2.9 ค้าขาย	☐ 11.2.10 รับจ้างทั่วไป
☐ 11.2.11 อื่น ๆ (ระบุ)	
12. ท่านปลูกพืชชนิดใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 12.1 ข้าว	☐ 12.2 มันสำปะหลัง
☐ 12.3 ยางพารา	☐ 12.4 อ้อย
☐ 12.5 ไม้ผล	☐ 12.6 พืชผัก
☐ 12.7 อื่น ๆ (ระบุ)	
13. ท่านมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด จำนวน.....ไร่
☐ 13.1 พื้นที่ปลูกข้าว	จำนวน.....ไร่
☐ 13.2 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง	จำนวน.....ไร่
☐ 13.3 พื้นที่ปลูกยางพารา	จำนวน.....ไร่
☐ 13.4 พื้นที่ปลูกอ้อย	จำนวน.....ไร่
☐ 13.5 พื้นที่ปลูกไม้ผล	จำนวน.....ไร่

- () 13.6 พื้นที่ปลูกผัก จำนวน.....ไร่
- () 13.7 พื้นที่ปลูกสัตว์ จำนวน.....ไร่
- () 13.8 พื้นที่ประมง จำนวน.....ไร่
- () 13.9 อื่น ๆ (ระบุ)..... จำนวน.....ไร่

14. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทา

(1 = น้อยที่สุด : 2 = น้อย : 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง	ระดับความรู้ความสามารถ				
	1	2	3	4	5
1. ความรู้ความสามารถในการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์					
2. ความรู้ความสามารถในการวินิจฉัยศัตรูพืช					
3. ความรู้ความสามารถในการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ					
4. สามารถบริหารจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง					
5. ความสามารถในการกำหนดหรือระบุวิธีการจัดการศัตรูพืชแต่ละชนิด					
6. การพยายามค้นหาข้อมูลหาสาเหตุความผิดปกติของพืช และการจัดการ					
7. ความกระตือรือร้นในตัวเองเพื่อการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
8. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช ด้วยวิธีผสมผสาน					
9. ความสามารถในการแนะนำการวินิจฉัยและการจัดการศัตรูพืช					
10. ความสามารถในการสำรวจและเก็บข้อมูลแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
11. ความสามารถในการประชาสัมพันธ์เตือนการระบาดของศัตรูพืช					
12. ความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
13. ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน					

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกันหา

ข้อคำถาม	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
1. ข้าวเปลือก ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาได้		
2. เชื้อราบิวเวอร์เรีย และเชื้อราเมตาไรเซียม ใช้ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช		
3. เชื้อราไตรโคเดอร์มา ใช้ป้องกันกำจัดโรคพืชที่เกิดจากเชื้อราและโรคพืชที่เกิดจากแบคทีเรีย		
4. แมลงหางหนีบ ตัวงเต่า ตัวงหนวดยาว เป็นแมลงตัวห้ำทั้งหมด		
5. การใช้สารชีวภัณฑ์ ควรใช้ตอนเช้าดีที่สุด		
6. การวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ		
7. วิทยากรถ่ายทอดความรู้ของศูนย์เป็นหน้าที่ของประธานเท่านั้น		
8. สมาชิก ศจช.สามารถใช้สารเคมีในการป้องกัน กำจัดศัตรูพืชได้		
9. สมาชิก ศจช. ร่วมกำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูเพาะปลูก		
10. พื้นที่แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ในแปลงนาข้าว ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 ไร่		
11. การสำรวจศัตรูพืชในแปลงข้าว ขนาดพื้นที่ 1 ไร่ สำรวจอย่างน้อย 5 จุด		
12. ธงสี ที่ใช้แจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชในแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มี 3 สี คือ เขียว แดง น้ำเงิน		
13. แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช สำรวจและเก็บข้อมูลอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก		
14. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 30 คน		
15. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเครือข่ายของกลุ่มแปลงใหญ่		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกัลยา

ท่านมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ ศจช. ในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

(1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด : 2 = เห็นด้วยน้อย : 3 = เห็นด้วยปานกลาง : 4 = เห็นด้วยมาก
: 5 = เห็นด้วยมากที่สุด)

3.1 ด้านองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนตำบลกัลยา	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
องค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
1. สถานที่ตั้งศูนย์ฯ มีความเหมาะสม อยู่ในแหล่งชุมชน					
2. สามารถเดินทางสะดวก มีสถานที่พร้อมสำหรับจอดรถ					
3. มีห้องน้ำ มีความพร้อมต่อการให้บริการ					
4. วัสดุ อุปกรณ์ที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรม ศจช. มีความพร้อม (อุปกรณ์สำนักงานและอุปกรณ์ขยายชีวภัณฑ์)					
5. สถานที่ในการผลิต ขยายชีวภัณฑ์มีความสะอาด และมีการ ป้องกันสารปนเปื้อน					
6. การมีความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ในการตรวจสอบสารพิษตกค้าง เบื้องต้น					
7. การมีความพร้อมของเอกสารวิชาการประกอบการวินิจฉัยศัตรูพืช					
8. การมีความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้แปลงติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช เช่น สวิง แวนขยาย อุปกรณ์เก็บตัวอย่างโรคและ แมลง					
9. การดูงานและการสร้างเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง					
10. การมีความพร้อมของเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ					

3.2 ด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของสมาชิก

ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของสมาชิก					
1. ความสามารถในการวางแผนป้องกันและกำจัดศัตรูพืช					
2. ความสามารถในการเตรียมชีวภัณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมศัตรูพืช					
3. ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของสมาชิก ศจช. แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ และผู้สนใจ					
4. ความสามารถในการเป็นวิทยากรของสมาชิกศูนย์ จัดการศัตรูพืช ที่ผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					

3.3 ด้านบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1. ความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับสมาชิก ศจช.					
2. ความสามารถในการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
3. ความเหมาะสมต่อวิธีการถ่ายทอดความรู้					
4. ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน					
5. ความสามารถในการสร้างความเข้าใจแก่สมาชิก					
6. ความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม					
7. ความสามารถในการเป็นวิทยากรพี่เลี้ยง					
8. ความสามารถในการวางแผนการจัดการศัตรูพืช					
9. ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา					

3.4 ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา	ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนรู้				
หลักสูตรการเรียนรู้ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	1	2	3	4	5
1. หลักสูตรการผลิตขยายชีวภัณฑ์					
1.1 หัวข้ออบรม การผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา					
1.2 หัวข้ออบรม การผลิตขยายเชื้อราบีวเวอร์เรีย					
1.3 หัวข้ออบรม การผลิตขยายเชื้อรามตาไรเซียม					
2. หลักสูตรการผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ					
2.1 หัวข้ออบรม การผลิตขยายแมลงหางหนีบ					
2.2 หัวข้ออบรม การผลิตขยายมวนพิฆาต					
2.3 หัวข้ออบรม การผลิตขยายแมลงช้างปีกใส					
2.4 หัวข้ออบรม การผลิตขยายแตนเบียนบราคอน					
3. หลักสูตรการใช้พืชสมุนไพรในการจัดการศัตรูพืช					
3.1 หัวข้ออบรม สารสกัดจากเมล็ดสะเดา					
3.2 หัวข้ออบรม การใช้ทางไหลในการควบคุมแมลงศัตรูพืช					
3.3 หัวข้ออบรม การผลิตสารสกัดตะไคร้หอม					
4. หลักสูตรกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรใน ศจช.					
4.1 หัวข้ออบรม การสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช					
4.2 หัวข้ออบรม ระบบนิเวศวิทยาของแมลงศัตรูพืช					
4.3 หัวข้ออบรม การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน					
4.4 หัวข้ออบรม การจัดการแมลง และโรคพืชที่สำคัญ					

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา
 ท่านพบปัญหาในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา ในประเด็นต่อไปนี้
 ในระดับใด และมีข้อเสนอแนะอย่างไร

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ข้อเสนอแนะ
	1	2	3	4	5	
1. การจัดทำแผนการดำเนินงานศูนย์						
1.1 การร่วมกำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง						
1.2 การรับการถ่ายทอดความรู้/ฝึกปฏิบัติตาม กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร						
1.3 การปฏิบัติการในแปลงติดตามสถานการณ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง						
1.4 การวางแผนการผลิตขยายชีวภัณฑ์						
2. การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ						
2.1 การเตือนการระบาดของข้อมูลที่บันทึก ได้จาก แปลง ติดตามสถานการณ์						
2.2 การให้บริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกร และชุมชน ที่มีปัญหา						
2.3 การให้บริการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง แก่ เกษตรกรที่มาขอรับบริการ						
2.4 การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชน						
3. การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย						
3.1 การสร้างเครือข่ายจัดการศัตรูพืชในชุมชน ให้เกิด ความร่วมมือ						
3.2 การพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการ ศัตรูพืชและด้านการเกษตร						
3.3 การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไป / สมาชิกศูนย์อื่น						
3.4 การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้						

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ข้อเสนอแนะ
	1	2	3	4	5	
4. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						
4.1 ร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร						
4.2 ร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์						
4.3 ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร						
4.4 ร่วมกับภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						
5. การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์						
5.1 สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันของสมาชิก						
5.2 การประชุมฯ ประชาสัมพันธ์ ผ่านหอกระจายข่าว						
5.3 สถานการณ์ศัตรูพืช เทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืช						
5.4 การประชาสัมพันธ์วันจัดอบรมถ่ายทอดความรู้งานวันสาธิต						

ภาคผนวก ข

เฉลย ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลก้านทา

เฉลย

ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกัลยา

ข้อคำถาม	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
1. ข้าวเปลือก ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาได้	/	
2. เชื้อราบิวเวอร์เรีย และเชื้อราเมตาไรเซียม ใช้ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช	/	
3. เชื้อราไตรโคเดอร์มา ใช้ป้องกันกำจัดโรคพืชที่เกิดจากเชื้อราและโรคพืชที่เกิดจากแบคทีเรีย		/
4. แมลงหางหนีบ ตัวงเต่า ตัวงหนวดยาว เป็นแมลงตัวทำทั้งหมด		/
5. การใช้สารชีวภัณฑ์ ควรใช้ตอนเช้าดีที่สุด		/
6. การวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ	/	
7. วิทยากรถ่ายทอดความรู้ของศูนย์เป็นหน้าที่ของประธานเท่านั้น		/
8. สมาชิก ศจช.สามารถใช้สารเคมีในการป้องกัน กำจัดศัตรูพืชได้	/	
9. สมาชิก ศจช. ร่วมกำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ตามระบบโรงเรียนเกษตรกร สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูเพาะปลูก	/	
10. พื้นที่แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ในแปลงนาข้าว ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 - 2 ไร่	/	
11. การสำรวจศัตรูพืชในแปลงข้าว ขนาดพื้นที่ 1 ไร่ สำรวจอย่างน้อย 5 จุด		/
12. ธงสี ที่ใช้แจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชในแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มี 3 สี คือ เขียว แดง น้ำเงิน		/
13. แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช สำรวจและเก็บข้อมูลอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก		/
14. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 30 คน	/	
15. ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเครือข่ายของกลุ่มแปลงใหญ่		/

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (IOC)

มหาวิทยาลัยศรี

นครินทรวิโรฒราชวิทยาลัย

แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำให้การประเมินความเที่ยงตรงในตอนที่ 1 ถึงตอนที่ 4 โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

- +1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
 0 = ไม่แนใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
 -1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน สภาพทางสังคม เศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา
 ข้อมูลด้านพื้นฐาน สภาพทางสังคม

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย / ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

ลำดับ	หัวข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3		
1	เพศ (.....) 1) ชาย (.....) 2) หญิง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	อายุปัจจุบัน ปี	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน คือ (.....) 1) ไม่ได้รับการศึกษา (.....) 2) ประถมศึกษาตอนต้น (.....) 3) ประถมศึกษาตอนปลาย (.....) 4) มัธยมศึกษาตอนต้น (.....) 5) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) (.....) 6) อนุปริญญา หรือเทียบเท่า (ปวส.) (.....) 7) ปริญญาตรี (.....) 8) อื่นๆ.....	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ลำดับ	หัวข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3		
4	ทำการเกษตรมาแล้วเป็นเวลา.....ปี	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	การเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นเวลาปี.....เดือน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	การดำรงตำแหน่งใดในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (.....) 1) ไม่เป็น (.....) 2) กำนัน (.....) 3) นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (.....) 4) สมาชิก อบต./เทศบาล (.....) 5) ผู้ใหญ่บ้าน (.....) 6) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (.....) 7) อสม. (.....) 8) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (.....) 9) อื่นๆ.....	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ รายได้ครัวเรือน.....บาทต่อปี	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	สมาชิกในครัวเรือนมีทั้งหมด (รวมตัวท่าน) จำนวน.....คน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร จำนวน.....คน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	การประกอบอาชีพหลักของท่าน (ตอบได้เพียง 1 ข้อ) (.....) 1) ทำนา (.....) 2) ทำไร่ (.....) 3) ทำสวน (.....) 4) เลี้ยงสัตว์ (.....) 5) ประมง (.....) 6) รับราชการ (.....) 7) รัฐวิสาหกิจ (.....) 8) บริษัท (มีเงินเดือน ประจำ) (.....) 9) ค้าขาย (.....) 10) รับจ้างทั่วไป (.....) 11) อื่น ๆ (ระบุ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ลำดับ	หัวข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3		
11	การประกอบอาชีพรองของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (.....) 1) ไม่มี (.....) 2) ทำนา (.....) 3) ทำไร่ (.....) 4) ทำสวน (.....) 5) เลี้ยงสัตว์ (.....) 6) ประมง (.....) 7) รับราชการ (.....) 8) รัฐวิสาหกิจ (.....) 9) บริษัท (มีเงินเดือน ประจำ) (.....) 10) ค้าขาย (.....) 11) รับจ้างทั่วไป (.....) 12) อื่น ๆ (ระบุ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12	ท่านปลูกพืชชนิดใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (.....) 1) ข้าว (.....) 2) มันสำปะหลัง (.....) 3) ยางพารา (.....) 4) อ้อย (.....) 5) ไม้ผล (.....) 6) พืชผัก (.....) 7) อื่น ๆ (ระบุ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13	ท่านมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด จำนวน..... ไร่ (.....) 1) พื้นที่ปลูกข้าว จำนวน.....ไร่ (.....) 2) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน.....ไร่ (.....) 3) พื้นที่ปลูกยางพารา จำนวน.....ไร่ (.....) 4) พื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน.....ไร่ (.....) 5) พื้นที่ปลูกไม้ผล จำนวน.....ไร่ (.....) 6) พื้นที่ปลูกผัก จำนวน.....ไร่ (.....) 7) พื้นที่ปลูกสัตว์ จำนวน.....ไร่ (.....) 8) พื้นที่ประมง จำนวน.....ไร่ (.....) 9) อื่น ๆ (ระบุ)..... จำนวน.....ไร่	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกันหา

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องถูกหรือผิดจากประโยคต่อไปนี้

ลำดับ	หัวข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
		คนที่				
		1	2	3		
1	ข้าวเปลือก ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	เชื้อราบิวเวอร์เรีย และเชื้อราเมตาไรเซียม ใช้ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	เชื้อราไตรโคเดอร์มา ใช้ป้องกันกำจัดโรคพืชที่เกิดจากเชื้อราและโรคพืชที่เกิดจากแบคทีเรีย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	แมลงหางหนีบ ดั่งเต่า ดั่งหนวดยาว เป็นแมลงตัวห้ำทั้งหมด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	การใช้สารชีวภัณฑ์ ควรใช้ตอนเช้าดีที่สุด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	การวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	วิทยากรถ่ายทอดความรู้ของศูนย์เป็นหน้าที่ของประธานเท่านั้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	สมาชิก ศจช.สามารถใช้สารเคมีในการป้องกัน กำจัดศัตรูพืชได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	สมาชิก ศจช. ร่วมกำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูเพาะปลูก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	พื้นที่แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ในแปลงนาข้าว ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 ไร่	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11	การสำรวจศัตรูพืชในแปลงข้าว ขนาดพื้นที่ 1 ไร่ สำรวจอย่างน้อย 5 จุด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12	ธงสี ที่ใช้แจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชในแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช มี 3 สี คือ เขียว แดง น้ำเงิน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13	แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช สำรวจและเก็บข้อมูลอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 30 คน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเครือข่ายของกลุ่มแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ในช่องว่างที่ท่านคิดเห็นว่าประเด็นมีปัญหาดังต่อไปนี้

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด : 2 = เห็นด้วยน้อย : 3 = เห็นด้วยปานกลาง : 4 = เห็นด้วยมาก

: 5 = เห็นด้วยมากที่สุด

ลำดับ	หัวข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3		
1	ด้านองค์ประกอบและโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์จัดการ					
1.1	ศัตรูพืชชุมชน สถานที่ตั้งศูนย์ฯ มีความเหมาะสม อยู่ใน แหล่งชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.2	สามารถเดินทางสะดวก มีสถานที่พร้อมสำหรับจอดรถ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.3	มีห้องน้ำ มีความพร้อมต่อการให้บริการ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.4	วัสดุ อุปกรณ์ที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรม ศจช. มีความ พร้อม (อุปกรณ์สำนักงานและอุปกรณ์ขยายชีวภัณฑ์)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.5	สถานที่ในการผลิต ขยายชีวภัณฑ์มีความสะอาดและมีการ ป้องกันสารปนเปื้อน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.6	การมีความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ในการตรวจสอบสารพิษ ตกค้างเบื้องต้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.7	การมีความพร้อมของเอกสารวิชาการประกอบการวินิจฉัย ศัตรูพืช	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.8	การมีความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้แปลงติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช เช่น สวิง แวนขยาย อุปกรณ์เก็บ ตัวอย่างโรคแมลง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.9	การดูงานและการสร้างเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ลำดับ	หัวข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3		
1.10	การมีความพร้อมของเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	ด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของสมาชิก					
2.1	ความสามารถในการวางแผนป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.2	ความสามารถในการเตรียมชีวภัณฑ์เพื่อใช้ในการควบคุมศัตรูพืช	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.3	ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของสมาชิก ศจช. แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ และผู้ที่สนใจ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.4	ความสามารถในการเป็นวิทยากรของสมาชิกศูนย์ จัดการศัตรูพืช ที่ผ่านการอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	ด้านบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
3.1	ความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันกับสมาชิก ศจช.	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.2	ความสามารถในการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.3	ความเหมาะสมต่อวิธีการถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.4	ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.5	ความสามารถในการสร้างความเข้าใจแก่สมาชิก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.6	ความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.7	ความสามารถในการเป็นวิทยากรพี่เลี้ยง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.8	ความสามารถในการวางแผนการจัดการศัตรูพืช	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.9	ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ลำดับ	หัวข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3		
4	ด้านหลักสูตรการเรียนรู้อของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน					
4.1	หลักสูตรการผลิตขยายชีวภัณฑ์ 1. หัวข้ออบรม การผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา 2. หัวข้ออบรม การผลิตขยายเชื้อราบีเวอร์เรีย 3. หัวข้ออบรม การผลิตขยายเชื้อราเมตาไรเซียม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.2	หลักสูตรการผลิตขยายแมลงศัตรูธรรมชาติ 1. หัวข้ออบรม การผลิตขยายแมลงหางหนีบ 2. หัวข้ออบรม การผลิตขยายมวนพิฆาต 3. หัวข้ออบรม การผลิตขยายแมลงช้างปีกใส 4. หัวข้ออบรม การผลิตขยายแตนเบียนบราคอน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.3	หลักสูตรการใช้พืชสมุนไพรในการจัดการศัตรูพืช 1. หัวข้ออบรม สารสกัดจากเมล็ดสะเดา 2. หัวข้ออบรม การใช้หางไหลในการควบคุมแมลงศัตรูพืช 3. หัวข้ออบรม การผลิตสารสกัดตะไคร้หอม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.4	หลักสูตรกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรใน ศจช. 1. หัวข้ออบรม การสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช 2. หัวข้ออบรม ระบบนิเวศวิทยาของแมลงศัตรูพืช 3. หัวข้ออบรม การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน 4. หัวข้ออบรม การจัดการแมลง และโรคพืชที่สำคัญ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้
		+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันทาคำชี้แจง กรณาส่งเครื่องหมาย (/) ในช่องว่างที่ท่านคิดเห็นว่าประเด็นมีปัญหาคือ

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ลำดับ	หัวข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
1	การจัดทำแผนการดำเนินงานศูนย์					
1.1	การร่วมกำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.2	การรับการถ่ายทอดความรู้/ฝึกปฏิบัติตาม กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.3	การปฏิบัติการในแปลงติดตามสถานการณ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.4	การวางแผนการผลิตขยายชีวภัณฑ์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ					
2.1	การเตือนการระบาดของข้อมูลที่บันทึกได้จาก แปลงติดตามสถานการณ์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.2	การให้บริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกร และชุมชนที่มีปัญหา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.3	การให้บริการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง แก่เกษตรกรที่มาขอรับบริการ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.4	การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย					
3.1	การสร้างเครือข่ายจัดการศัตรูพืชในชุมชน ให้เกิดความร่วมมือ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.2	การพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการ ศัตรูพืชและด้านการเกษตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.3	การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร/บุคคลทั่วไป /สมาชิกศูนย์อื่น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.4	การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ลำดับ	หัวข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3		
4	การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.1	ร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
4.2	ร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกศูนย์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.3	ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.4	ร่วมกับภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์					
5.1	สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันของสมาชิก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.2	การประชุมฯ ประชาสัมพันธ์ ผ่านหอกระจายข่าว	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.3	สถานการณ์ศัตรูพืช เทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืช	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.4	การประชาสัมพันธ์วันจัดอบรมถ่ายทอด ความรู้งานวันสาธิต	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

$$\begin{aligned} \text{ค่า IOC} &= \frac{99.00}{99} \\ &= 1 \end{aligned}$$

สรุปผลการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยเกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหานั้น แสดงว่าข้อคำถามใช้ได้

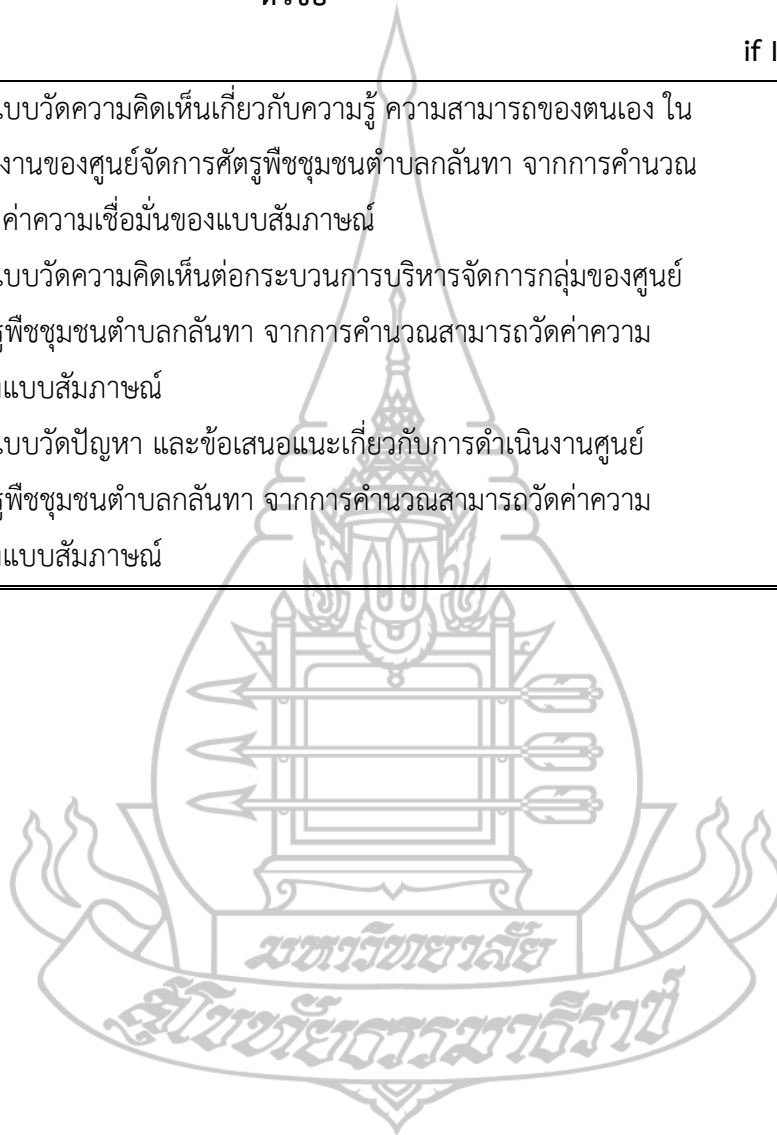
ภาคผนวก ง

คำสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาคณ

ตารางภาคผนวก ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

N = 30

หัวข้อ	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ตอนที่ 1 แบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของตนเอง ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์	0.981
ตอนที่ 3 แบบวัดความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์	0.903
ตอนที่ 4 แบบวัดปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลกลันตา จากการคำนวณสามารถวัดค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์	0.932

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายเฉลิมพล บุตรศรี
วัน เดือน ปี เกิด	28 ธันวาคม 2530
สถานที่เกิด	อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

